# ĢENERĀLADVOKĀTES VERICAS TRSTENJAKAS [*VERICA TRSTENJAK*] SECINĀJUMI,
sniegti 2010. gada 12. janvārī [1]

## Satura rādītājs

I — Ievads ..... I - 2125

II — Atbilstošās tiesību normas ..... I - 2126

A — Kopienu tiesības ..... I - 2126

1) Primārie tiesību akti ..... I - 2126

2) Regula Nr. 44/2001 ..... I - 2126

B — Valsts tiesības ..... I - 2128

III — Fakti, pamata tiesas process un prejudiciālie jautājumi ..... I - 2129

IV — Tiesvedība Tiesā ..... I - 2133

V — Lietas dalībnieku argumenti ..... I - 2133

A — Pieņemamība ..... I - 2133

B — Pirmais prejudiciālais jautājums ..... I - 2134

1) Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošana līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs (1.a) jautājums) I - 2134

2) Jurisdikcijas noteikšana, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu (1.b) jautājums) ..... I - 2136

3) Jurisdikcijas noteikšana, ja darbības galveno vietu konstatēt nav iespējams (1.c) jautājums) ..... I - 2138

C — Otrais prejudiciālais jautājums ..... I - 2139

VI — Ģenerāladvokātes vērtējums ..... I - 2139

1 — Oriģinālvaloda — slovēņu.

A — Ievads ..... I - 2139

B — Pieņemamība ..... I - 2141

C — Pirmais prejudiciālais jautājums ..... I - 2143

1) Ievada piezīmes par pārstāvības līgumu ..... I - 2143

a) Pārstāvības līguma raksturīgās iezīmes ..... I - 2143

b) Pārstāvības līgums kā pakalpojumu sniegšanas līgums ..... I - 2145

2) Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā ievilkuma piemērošana līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs (1.a) jautājums) ..... I - 2146

3) Jurisdikcijas noteikšana saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu (1.b) jautājums) ..... I - 2149

4) Jurisdikcijas noteikšana, ja galveno pakalpojumu sniegšanas vietu konstatēt nav iespējams (1.c) jautājums) ..... I - 2153

D — Otrais prejudiciālais jautājums ..... I - 2158

E — Secinājums ..... I - 2159

VII — Secinājumi ..... I - 2159

## I — Ievads

1. Tiesai, kura jau pasludinājusi spriedumus lietās *Color Drack*[2], *Falco*[3] un *Rehder*[4], šī lieta dod jaunu iespēju interpretēt īpašos jurisdikcijas noteikumus lietās, kas attiecas uz līgumattiecībām. Šī lieta faktiski izvirza jautājumu par to, kā interpretēt 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu Padomes 2000. gada 22. decembra Regulā (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās[5] (turpmāk tekstā — "Regula Nr. 44/2001"), ja pakalpojumi tiek sniegti vairākās dalībvalstīs. Ja pakalpojumus sniedz vairākās dalībvalstīs, jāņem vērā, ka to

2 — 2007. gada 3. maija spriedums lietā C-386/05 *Color Drack* (Krājums, I-3699. lpp.).

3 — 2009. gada 23. aprīļa spriedums lietā C-533/07 *Falco Privatstiftung* un *Rabitsch* (Krājums, I-3327. lpp.).

4 — 2009. gada 9. jūlija spriedums lietā C-204/08 *Rehder* (Krājums, I-6073. lpp.).

5 — OV 2001, L 12, 1. lpp.

var darīt, izmantojot internetu un citus mūsdienu komunikācijas līdzekļus, piemēram, elektronisko pastu.

2. Šajā lietā iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai saistībā ar pārstāvības līgumu, kurā līgumslēdzējas puses ir no dažādām dalībvalstīm un atbilstoši kuram tirdzniecības pārstāvja pakalpojumi sniegti vairākās dalībvalstīs, jurisdikciju nosaka saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu, un kādi kritēriji ir būtiski, nosakot kompetento tiesu. Prejudiciālie jautājumi ir radušies prāvā starp pilnvarotāju, sabiedrību *Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH* (turpmāk tekstā — "prasītāja"), kuras juridiskā adrese ir Austrijā, un tirdzniecības pārstāvi, sabiedrību *Silva Trade S.A.* (turpmāk tekstā — "atbildētāja"), kuras juridiskā adrese ir Luksemburgā.

**II — Atbilstošās tiesību normas**

A — *Kopienu tiesības*

1) Primārie tiesību akti

3. EKL 68. panta 1. punktā, kas iekļauts EK līguma IV sadaļā ar nosaukumu "Vīzu politika, patvēruma politika, imigrācijas politika un cita politika, kas saistīta ar personu brīvu pārvietošanos", ir noteikts:

"Šai sadaļai 234. pantu piemēro šādos apstākļos un ar šādiem nosacījumiem: ja jautājums par šīs sadaļas interpretāciju vai par tādu Kopienas iestāžu aktu spēkā esamību vai interpretāciju, kas pieņemti, pamatojoties uz šo sadaļu, ir radies sakarā ar kādu lietu, ko izskata kādas dalībvalsts tiesa, kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt, tad šī tiesa, ja tā uzskata, ka lietas izspriešanai ir jāizlemj attiecīgais jautājums, lūdz Tiesu sniegt par to savu nolēmumu."

2) Regula Nr. 44/2001

4. Regulas Nr. 44/2001 preambulas 11. apsvērumā ir noteikts:

"Jurisdikcijas normām jābūt ļoti skaidri nosakāmām, un tām jābalstās uz principu, ka jurisdikcijas pamatā parasti ir atbildētāja domicils un jurisdikcijai vienmēr ir jābūt pieejamai ar šādu pamatojumu, izņemot dažās skaidri noteiktās situācijās, kurās tiesas prāvas priekšmets vai pušu autonomija garantē citu sasaistes faktoru. [..]"

5. Regulas Nr. 44/2001 II nodaļā "Jurisdikcija" ietverti noteikumi par jurisdikciju.

6. Regulas Nr. 44/2001 2. panta 1. punktā, kas ietverts nodaļas par jurisdikciju 1. iedaļā "Vispārīgi noteikumi", ir noteikts:

"Saskaņā ar šo regulu, personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības, var iesūdzēt attiecīgās dalībvalsts tiesā."

7. Šajā pašā Regulas Nr. 44/2001 iedaļā 3. panta 1. punktā ir noteikts:

"Personas, kuru domicils ir kādā no dalībvalstīm, var iesūdzēt citas dalībvalsts tiesā, vienīgi izmantojot šīs nodaļas 2. līdz 7. iedaļā noteiktās normas."

8. Regulas 5. pantā, kas iekļauts nodaļas par jurisdikciju 2. iedaļā "Īpašā jurisdikcija", ir noteikts:

"Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt:

1. a) lietās, kas attiecas uz līgumiem, attiecīgās saistības izpildes vietas tiesā;

b) šajā noteikumā un ja vien nav citāda vienošanās, attiecīgās saistības izpildes vieta ir:

— preču tirgošanas gadījumā, vieta kādā dalībvalstī, kurā saskaņā ar līgumu preces piegādāja vai tās būtu bijis jāpiegādā,

— pakalpojumu sniegšanas gadījumā, vieta kādā dalībvalstī, kur saskaņā ar līgumu pakalpojumu sniedza vai tas būtu bijis jāsniedz,

2. ja pārsūdzētais pirmās instances rīkojums ir pilnībā apstiprināts, izņemot gadījumus, ja prasība ir noraidīta, nepieņemot nolēmumu pēc būtības formālu iemeslu dēļ;

c) ja nepiemēro b) apakšpunktu, tad piemēro a) apakšpunktu;

[..].”

[..].”

B — *Valsts tiesības*

10. Austrijas Likuma par tirdzniecības pārstāvjiem (*Handelsvertretergesetz*) 23. pantā ir noteikts:

9. Austrijas Civilprocesa kodeksa (*Zivilprozessordnung*) 528. panta 2. punkta otrajā daļā ir noteikts:

“1) [..] Ja viena no līgumslēdzējām pusēm pirms termiņa un bez pamatojuma pārtrauc līgumattiecības, otra līgumslēdzēja puse var pieprasīt līguma izpildi vai radīto zaudējumu atlīdzību. [..]

“Tomēr pārskatīšana jebkurā gadījumā ir nepieņemama,

[..]

[..]”

11. *Handelsvertretergesetz* 24. panta 1. punktā ir noteikts:

“Līgumattiecībām beidzoties, tirdzniecības pārstāvim ir tiesības saņemt atbilstīgu kompensāciju, ja

1. viņš pilnvarotājam ir piesaistījis jaunus klientus vai ievērojami paplašinājis tirdzniecības attiecības ar esošajiem klientiem,

2. paredzams, ka pilnvarotājs vai viņa tiesību un pienākumu pārņēmējs varētu gūt ievērojamu labumu no šīm tirdzniecības attiecībām, pat ja līgumattiecības tiek pārtrauktas, un

3. kompensācijas maksājums ir atbilstīgs, ņemot vērā visus apstākļus, jo īpaši komisijas naudu, ko tirdzniecības pārstāvis zaudējis darījumos ar klientiem.

[..]”

**III — Fakti, pamata tiesas process un prejudiciālie jautājumi**

12. Prasītāja pamata lietā ir sabiedrība *Wood Floor*, kas reģistrēta Austrijā Amštetenes [*Amstetten*] pilsētā, savukārt atbildētāja ir sabiedrība *Silva Trade*, kas reģistrēta Luksemburgā Vaserbilligas [*Wasserbillig*] pilsētā . No rīkojuma par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka sabiedrības *Wood Floor* direktors Andreass Dombergers [*Andreas Domberger*] pats personīgi darbojies kā sabiedrības *Silva Trade* tirdzniecības pārstāvis un tikai vēlāk veica tirdzniecības pārstāvja pienākumus sabiedrībā *Wood Floor*. Attiecīgajā lietā pārstāvības līgums bija noslēgts mutiski[6].

13. Prasītāja darbojās kā tirdzniecības pārstāvis Austrijā, Itālijā, Baltijas valstīs, Polijā[7] un Šveicē. Iesniedzējtiesa norādījusi, ka sakarus ar klientiem prasītāja pārsvarā nodibināja pa telefonu vai e-pastu no sava biroja, kas atradās sabiedrības juridiskajā adresē, reizēm arī braucot pie klientiem uz viņu juridisko adresi vai domicilu. Tādējādi 70 % viņa tirdzniecības pārstāvja pakalpojumu tika sniegti

6 — Tas, ka pārstāvības līgums bija noslēgts mutiski, izriet no prasītājas norādēm pamata lietā, nevis rīkojuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu. Skat. šo secinājumu 32. punktu.

7 — Tas, ka tirdzniecības pārstāvis savus pienākumus pildīja arī Polijā, izriet no atbildētājas norādēm pamata lietā, nevis rīkojuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu. Skat. šo secinājumu 30. punktu.

prasītājas juridiskajā adresē Austrijā, bet 30 % — ārzemēs.

14. Atbildētāja, sabiedrība *Silva Trade*, atcēla tirdzniecības pārstāvja līgumu, nosūtot 2007. gada 2. aprīļa vēstuli. Tā kā saskaņā ar atbildētājas (tirdzniecības pārstāvja) sniegto informāciju līgums tika nepamatoti atcelts pirms termiņa, 2007. gada 21. augustā tā cēla prasību Austrijas pirmās instances tiesā (*Landesgericht Sankt Pölten* [Sanktpeltenes apgabaltiesa]), piemērojot Austrijas *Handelsvertretergesetz* 23. pantu, lai panāktu to zaudējumu atlīdzību EUR 27 864,65 apmērā, ko bija radījusi līguma atcelšana pirms termiņa. Turklāt šajā prasībā atbildētāja pieprasīja izmaksāt EUR 83 593,95 lielu kompensāciju saskaņā ar Austrijas *Handelsvertretergesetz* 24. pantu. Lai pamatotu Austrijas tiesas kompetenci, prasītāja norāda uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktu, jo prasītāja kā tirdzniecības pārstāvis esot darbojusies savā juridiskajā adresē Austrijā. Atbildē uz prasību atbildētāja iebilda par teritoriālās jurisdikcijas un starptautiskās jurisdikcijas neesamību, norādot, ka no prasītājas apgrozījuma tikai 24,9 % ir gūti no darījumiem Austrijā, bet vairāk nekā trīs ceturtdaļas — no darījumiem ārzemēs.

15. Pirmās instances tiesa pasludināja savu nolēmumu 2008. gada 10. oktobra rīkojumā, lemjot par labu savai teritoriālajai jurisdikcijai. Rīkojuma pamatojuma daļā šī tiesa norādīja, ka pakalpojumu jēdziens Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta nozīmē ir interpretējams plaši un jāuzskata, ka šis jēdziens attiecas arī uz tirdzniecības pārstāvja darbību. Savu jurisdikciju tā ir pamatojusi, norādot, ka prasītājas darbības galvenā vieta atradās Amštetenē, Austrijā.

16. Apstrīdot rīkojumu par tiesas jurisdikciju, atbildētāja cēla prasību iesniedzējtiesā (*Oberlandesgericht Wien* [Vīnes Augstākā tiesa]), pamatojot to tādējādi, ka, līgumsaistību izpildes vietām atrodoties vairākās dalībvalstīs, prasītāja var celt prasību par visām līgumsaistībām vienā no šīm dalībvalstīm, bet vienīgi tad, ja tiesas jurisdikcija ir noteikta atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 2. pantam, proti, atbilstoši atbildētājas domicilam. Atbildētāja norāda, ka tad, ja prasība nav celta tiesā pēc atbildētājas domicila, tad, pastāvot dažādām līgumsaistību izpildes vietām vairākās dalībvalstīs, šo dalībvalstu tiesas ir kompetentas vienīgi attiecībā uz to daļu saistību, kas pildītas attiecīgajā valstī.

17. Attiecībā uz tiesībām uzdot prejudiciālu jautājumu atbilstoši EKL 68. panta 1. punktam

apvienojumā ar 234. pantu iesniedzējtiesa norāda, ka tā plāno apstiprināt pirmās instances tiesas nolēmumu un ka šo nolēmumu nevar pārsūdzēt. No šāda viedokļa atbilstoši EKL 68. panta 1. punktam apvienojumā ar 234. pantu iesniedzējtiesu varētu uzskatīt par tiesu, kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt.

18. Tādējādi iesniedzējtiesa uzskata, ka ir kompetenta šajā lietā, jo Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē autonomi, turklāt tā norāda, ka vieta, kur faktiski sniegti pakalpojumi, jāuzskata par noteicošo kritēriju. Šajā saistībā tā norāda uz spriedumu lietā *Color Drack*[8], kurā Tiesa interpretējusi Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmo ievilkumu saistībā ar situāciju, kad vienā dalībvalstī preces piegādātas vairākās vietās. Šajā spriedumā Tiesa uzsvēra, ka šis pants esot jāinterpretē saistībā ar šīs regulas rašanos, mērķiem un sistēmu[9], turklāt, ja ir vairākas piegādes vietas vienā dalībvalstī, tad jurisdikcijai izskatīt visus prasījumus uz līguma pamata ir jābūt tikai vienai tiesai[10]. Turklāt šajā spriedumā Tiesa nolēma, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmais ievilkums ir piemērojams gan tad, ja ir viena, gan arī, ja ir vairākas piegādes vietas[11], un ka tad, ja ir vairākas preču piegādes vietas, principā par izpildes vietu ir jāuzskata vieta, kurai ir visciešākā sasaistes saikne starp līgumu un kompetento tiesu, kas parasti tiek konstatēta galvenajā piegādes vietā[12]. Ja nevar noteikt galveno piegādes vietu, prasītājs, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmo ievilkumu, var iesūdzēt atbildētāju piegādes vietas tiesā pēc savas izvēles[13].

19. Kā norāda iesniedzējtiesa, principus, kurus Tiesa izvirzījusi *Color Drack* lietā, var arī transponēt tajos pakalpojumu sniegšanas līgumos, atbilstoši kuriem pakalpojumi tiek sniegti vairākās dalībvalstīs. Šādā gadījumā saskaņā ar iesniedzējtiesas norādēm jurisdikcija jānosaka, pamatojoties uz ciešāko sasaisti ar pakalpojumu sniedzēja galveno darbības

8 — Iepriekš minēts 2. zemsvītras piezīmē.
9 — Turpat, 18. punkts.
10 — Turpat, 38. punkts.
11 — Turpat, 28. punkts.
12 — Turpat, 40. punkts.
13 — Turpat, 42. punkts.

vietu. Iesniedzējtiesa norāda, ka prasītāja sniedza tirdzniecības pārstāvja pakalpojumus savā juridiskajā adresē Austrijā, kas uzskatāma par tās galveno darbības vietu, un tādēļ Austrijas tiesas ir kompetentas šajā lietā.

20. Iesniedzējtiesa arī uzskata, ka *Besix* lietā[14] izmantotais princips nav piemērojams šajā lietā. *Besix* lieta attiecās uz ģeogrāfiski neierobežotām saistībām atturēties no kādas darbības, savukārt šajā lietā izpildes vietas ir ģeogrāfiski ierobežotas.

21. Šādos apstākļos, piemērojot EKL 68. pantu apvienojumā ar 234. pantu, iesniedzējtiesa ar 2008. gada 23. decembra rīkojumu uzdeva Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus[15]:

"1) a) Vai Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV L 12, 1. lpp., Briseles Regula I; turpmāk tekstā — "Regula Nr. 44/2001") 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums, ja ir noslēgts pakalpojumu sniegšanas līgums, ir piemērojams arī tad, ja pakalpojumus saskaņā ar līgumu sniedz vairākās dalībvalstīs?

Ja uz šo jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde:

b) vai raksturīgā saistības izpildes vieta ir jānosaka pēc tās vietas, kurā, ņemot vērā laika patēriņu un nozīmi, atrodas pakalpojumu sniedzēja darbības galvenā vieta;

c) ja darbības galveno vietu konstatēt nav iespējams, vai prasību attiecībā

14 — 2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-256/00 *Besix* (*Recueil*, I-1699. lpp.).

15 — Šī piezīme attiecas tikai uz secinājumu versiju slovēņu valodā.

uz visām no līguma izrietošajām prasījuma tiesībām pēc prasītāja izvēles var iesniegt jebkurā pakalpojumu sniegšanas vietā Kopienas teritorijā?

2) Ja uz šo jautājumu tiek sniegta noliedzoša atbilde:

vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu arī tad var piemērot attiecībā uz līgumu par pakalpojumu sniegšanu, ja pakalpojumus saskaņā ar līgumu sniedz vairākās dalībvalstīs?"

## IV — Tiesvedība Tiesā

22. Rīkojumu par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa saņēma 2009. gada 15. janvārī. Rakstveida procesa laikā savus apsvērumus iesniedza pamata lietas dalībnieki, Vācijas valdība un Apvienotās Karalistes valdība, kā arī Komisija. 2009. gada 29. oktobra tiesas sēdē pamata lietas dalībnieku pārstāvji, Vācijas valdība un Komisija sniedza mutvārdu apsvērumus un atbildēja uz Tiesas jautājumiem.

## V — Lietas dalībnieku argumenti

### A — *Pieņemamība*

23. Vienīgi *Komisija* savos rakstveida apsvērumos aplūko pieņemamības jautājumu, apstiprinot, ka saskaņā ar EKL 68. pantu par pieņemamiem uzskatāmi vienīgi to tiesu prejudiciālie jautājumi, kuru nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt. Komisija norāda, ka jautājums par to, vai patiešām tā ir pēdējā tiesu instance, ir atkarīgs no konkrētiem apstākļiem, proti, no tā, vai šajā procedūrā šīs tiesas nolēmumu ir iespējams pārsūdzēt.

24. Ņemot vērā šīs lietas konkrētos apstākļus, Komisija uzskata, ka šo nolēmumu nevar pārsūdzēt. Komisija norāda, ka saskaņā ar

*Zivilprozessordnung* 528. panta 2. punkta otro daļu pārskatīšana nav pieņemama, ja pārsūdzētais pirmās instances rīkojums ir pilnībā apstiprināts. Tā kā šajā lietā iesniedzējtiesa plāno apstiprināt rīkojumu par pirmās instances tiesas jurisdikciju, tās nolēmums vairs nav pārskatāms. Komisija norāda, ka tādēļ šie prejudiciālie jautājumi ir pieņemami.

B — *Pirmais prejudiciālais jautājums*

1) Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošana līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs (1.a) jautājums)

25. Prasītāja pamata lietā, Vācijas valdība, Apvienotās Karalistes valdība un Komisija ierosina Tiesai uz pirmo jautājumu atbildēt, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums ir piemērojams attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas līgumiem arī tad, ja pakalpojumus sniedz vairākās dalībvalstīs. Šie lietas dalībnieki būtībā uzsver, ka Tiesas spriedumu lietā Color Drack var piemērot arī tad, ja līgumsaistības jāpilda vairākās dalībvalstīs. Turklāt no norādēm, ko sniegusi prasītāja pamata lietā, Vācijas valdība un Komisija, izriet, ka šīs puses uzskata, ka Tiesa jau ir atbildējusi uz šo prejudiciālo jautājumu lietā Rehder.

26. Prasītāja pamata lietā piebilst, ka, šajā lietā piemērojot Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu, ir ņemts vērā paredzamības mērķis, jo līgumā, kas noslēgts starp pamata lietas dalībniekiem, ir skaidri noteikts, kurās dalībvalstīs prasītāja sniegs šos pakalpojumus. Prasītāja norāda, ka šajā gadījumā runa ir arī par būtisku atšķirību no sprieduma lietā *Besix*[16], kurā nebija iespējams noteikt, kurās dalībvalstīs bija jāpilda līgumsaistības, ņemot vērā, ka līgumsaistības paredzēja pienākumu atturēties no kādas darbības.

27. Vācijas valdība arī uzsver, ka attiecībā uz visām prasībām, kas izriet no vienām un tām pašām līgumattiecībām, par kompetento

16 — Skat. iepriekš 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Besix*.

tiesu jānosaka tā, kurai ir visciešākā sasaiste ar šīm līgumattiecībām.

28. Apvienotās Karalistes valdība uzskata, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir piemērojams pakalpojumu sniegšanas līgumiem neatkarīgi no tā, vai pakalpojumus sniedz vienā vai vairākās dalībvalstīs. Šajā saistībā tā uzsver, ka šāda interpretācija ir saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta noteikumiem, turklāt tā atbilst šim principam: pirmkārt, Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts jāpiemēro vienmēr, ja tam ir pamatoti iemesli; otrkārt, paredzamības nolūkā jānodrošina iespēja viegli noteikt, kura tiesa ir kompetenta attiecīgajā lietā; treškārt, jāizvairās no situācijas, kad dažādas tiesas lemj par viena un tā paša strīda dažādajiem apstākļiem; un, ceturtkārt, atbildei uz prejudiciālo jautājumu šajā lietā jāatbilst Tiesas interpretācijai par Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu[17].

29. Komisija uzsver, ka no Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta noteikumiem un sistēmas neizriet, ka jurisdikcija preču pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas līgumiem ir noteikta, pamatojoties uz šo noteikumu vienīgi tad, ja līgumsaistības tiek pildītas vienā dalībvalstī. Šāds ierobežojums attiecībā uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošanas jomu nav saderīgs ar šīs regulas mērķiem. Komisija uzsver, ka no preambulas 2., 6. un 8. apsvēruma izriet, ka, lai nodrošinātu pareizu iekšējā tirgus darbību, ir jāveic jurisdikcijas normu saskaņošanas pasākumi, ja atbildētāja domicils ir vienā no dalībvalstīm, bet lietai ir pārrobežu raksturs. Komisija uzskata, ka tā būtu šim mērķim neatbilstīga rīcība, ja īpašu jurisdikciju noteiktu preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas līgumiem tikai tad, ja preces piegādātas vai pakalpojumi sniegti tikai vienā dalībvalstī. Turklāt šāds piemērošanas jomas ierobežojums ievērojami ietekmētu šī noteikuma efektivitāti, jo šis noteikums vairs nebūtu piemērojams situācijā, kad citā dalībvalstī piegādātu tikai daļu preču vai sniegtu tikai daļu pakalpojumu. Turklāt tas nebūtu saderīgi ar šī noteikuma izcelsmi. Salīdzinājumā ar Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, kas bija spēkā iepriekš, Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkts ir grozīts, nosakot, ka preču tirgošanas un pakalpojumu sniegšanas gadījumā par "izpildes vietu" šī panta izpratnē ir noteikta līgumam raksturīgā izpildes vieta. Tādējādi šis noteikums ļautu vienkāršāk noteikt kompetento tiesu saistībā ar līgumam raksturīgo izpildes

17 — 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.), kas grozīta ar 1978. gada 9. oktobra Konvenciju par Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanos (OV L 304, 1. lpp. un — grozītais teksts — 77. lpp.), 1982. gada 25. oktobra Konvenciju par Grieķijas Republikas pievienošanos (OV L 388, 1. lpp.), 1989. gada 26. maija Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanos (OV L 285, 1. lpp.) un 1996. gada 29. novembra Konvenciju par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanos (OV 1997, C 15, 1. lpp.).

vietu, ja tiek slēgti līgumi, kam visbiežāk ir pārrobežu raksturs.

30. Atšķirībā no pārējām pusēm *atbildētāja pamata lietā* uzskata, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums nav piemērojams līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs. Šī puse uzsver, ka Tiesas spriedumu lietā *Color Drack*, kas attiecās uz līgumu par preču piegādi vienā dalībvalstī, nevar piemērot šajā lietā, kas attiecas uz pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs, jo šāda piemērošana neatbilstu paredzamības mērķim saistībā ar tiesas jurisdikcijas noteikšanu. Tā kā prasītāja lielāko daļu apgrozījuma guvusi citās dalībvalstīs, nevis Austrijā (atbildētāja norāda, ka vislielākais apgrozījums gūts Polijā), tiesas jurisdikcijas noteikšana nav paredzama. Šajā saistībā atbildētāja arī norāda uz ģenerāladvokāta Īva Bota [*Yves Bot*] secinājumiem lietā *Color Drack*[18], kuros minēts, ka, līgumsaistību izpildes vietām atrodoties vairākās dalībvalstīs, kompetenci nevar noteikt, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktu[19]. Turklāt šī puse uzskata, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta noteikumi attiecas tikai uz vienu izpildes vietu, jo jēdziens "vieta" tomēr ir lietots vienskaitlī. Atsaucoties uz lietu *Besix*[20], šī puse norāda arī uz to, ka no iespējamās neatbilstības, kas var rasties, dažādām tiesām lemjot par viena un tā paša strīda dažādiem apstākļiem, var izvairīties, ja prasītāja ceļ prasību tiesā pēc atbildētājas juridiskās adreses.

2) Jurisdikcijas noteikšana, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu (1.b) jautājums)

*31. Prasītāja pamata lietā* un *Komisija* uzskata, ka kompetentā tiesa ir jānosaka pēc tās vietas, kurā atrodas pakalpojumu sniedzēja darbības galvenā vieta (*Tätigkeitsschwerpunkt*).

32. Prasītāja arī uzsver, ka līgumslēdzējas puses viegli varētu iepriekš līgumā noteikt pakalpojumu sniegšanas galveno vietu un

18 — Ģenerāladvokāta Īva Bota secinājumi, kas sniegti 2007. gada 15. februārī lietā C-386/05 *Color Drack* (Krājums, I-3699. lpp.).

19 — Turpat, 30. zemsvītras piezīme.

20 — Skat. iepriekš 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Besix*.

tādējādi jurisdikciju varētu noteikt atbilstoši paredzamības mērķim, jo prasītāja konkrēti zinātu, kurās tiesās tā var celt prasību, bet atbildētāja zinātu, kurās tiesās to var iesūdzēt. Pamata tiesas procesā prasītāja apstiprināja, ka tirdzniecības pārstāvis saskaņā ar mutiski noslēgto līgumu sniedza pakalpojumus, pilnvarotājam piesaistot jaunus klientus un uzturot attiecības ar esošajiem klientiem, pirms līgumu slēgšanas risinot sarunas ar klientiem, noslēdzot līgumus, pieņemot sūdzības un garantējot pilnvarotājam vispārēju atbalstu saistībā ar tā produktu pārdošanu. Tā kā pārsvarā pakalpojumus viņš sniedza savā juridiskajā adresē Austrijā, tad Austrijas tiesai jābūt kompetentai iztiesāt šo prāvu attiecībā uz šiem pakalpojumiem.

33. Komisija norāda, ka jurisdikcijas noteikšana, pamatojoties uz pakalpojumu sniedzēja galveno darbības vietu, atbilst dažādiem atbilstīgās tiesas jurisdikcijas noteikšanas mērķiem: pirmkārt, tā atbilst mērķim, kas paredz, ka visas prāvas, kas izriet no viena un tā paša līguma, jāizskata vienā tiesā; otrkārt, tā ļauj īstenot paredzamības mērķi saistībā ar jurisdikcijas noteikšanu; treškārt, šī jurisdikcijas noteikšana atbilst mērķim nodrošināt ģeogrāfisko tuvumu starp līgumu un kompetento tiesu; un, ceturtkārt, šī noteikšana atbilst arī pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principam, jo prasītājai tādējādi ir iespēja ierosināt lietu izpildes vietas tiesā, savukārt atbildētāju var iesūdzēt tikai vienā dalībvalstī. Komisija uzsver, ka ir jāizvērtē, kurās dalībvalstīs pārsvarā sniegti šie pakalpojumi, un tādēļ jāņem vērā visi apstākļi, piemēram, vieta, kur noslēgta lielākā daļa līgumu, un vieta, kurā sasniegts vislielākais apgrozījums. Komisija uzskata, ka konkrētajā gadījumā vieta, kur sniegta lielākā daļa pakalpojumu, atrodas Austrijā, jo tirdzniecības pārstāvis 70 % tirdzniecības pārstāvja pakalpojumu sniedzis Austrijā un tikai 30 % — ārzemēs. Tam, ka prasītāja Austrijā realizējusi tikai 25 % preču, nevajadzētu liegt jurisdikciju piešķirt Austrijas tiesai, jo prasītāja savus darījumus kārtojusi no savas juridiskās adreses, kas atrodas Austrijā Amštetenes pilsētā.

34. Vācijas valdība uzskata, ka situācijā, kad tirdzniecības pārstāvis darbojas vairākās dalībvalstīs, jāizmanto atspēkojams pieņēmums, ka vieta, kurā sniegti pakalpojumi atbilstoši līgumam un pēc kuras nosaka kompetento tiesu, ir tā vieta, kurā atrodas

tirdzniecības pārstāvja "galvenais birojs" (*Hauptbüro*).

35. Atbildot uz Vācijas valdības norādēm pamata tiesas procesā, Komisija uzsvēra, ka tā nepiekrīt šāda atspēkojama pieņēmuma izmantošanai, jo tas būtu pretrunā Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta mērķim, saskaņā ar kuru jurisdikcija jānosaka, pamatojoties uz faktiskajiem apstākļiem. Šos apstākļus valsts tiesa var izvērtēt tikai tad, ja atbildētāja apstrīd pieņēmumu, kas tai uzliek pierādīšanas pienākumu. Atspēkojamais pieņēmums ir pārāk labvēlīgs tirdzniecības pārstāvim, kurš joprojām varēs iesūdzēt un tikt iesūdzēts tiesā pēc savas juridiskās adreses[21], bet atbildētājai šāds atspēkojams pieņēmums tomēr radītu tādas pašas sekas kā jurisdikcijas noteikšana, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 2. panta 1. punkta vispārīgo noteikumu.

36. *Apvienotās Karalistes valdība* uzskata, ka nav piemēroti jurisdikciju noteikt atkarībā no pakalpojumu sniedzēja darbības galvenās vietas. Apvienotās Karalistes valdība to saprot tādējādi, ka runa ir par pakalpojumu sniedzēja darbības galvenās vietas noteikšanu vispārīgā veidā. Apvienotās Karalistes valdība uzskata, ka pakalpojumu sniegšanas vietai jābūt tai vietai, kur saskaņā ar līgumu faktiski tiek sniegti pakalpojumi — valsts tiesai tas jāizvērtē šajā lietā, pamatojoties uz atbilstīgajiem faktiem un ekonomiskajiem apstākļiem.

3) Jurisdikcijas noteikšana, ja darbības galveno vietu konstatēt nav iespējams (1.c) jautājums)

37. *Prasītāja pamata lietā* un *Vācijas valdība* uzskata, ka jāatbild apstiprinoši uz 1.c) jautājumu, proti, ja galveno darbības vietu nevar noteikt, prasību pēc prasītāja izvēles var celt jebkurā pakalpojumu sniegšanas vietā Kopienas teritorijā.

38. Savukārt *Apvienotās Karalistes valdība* uzskata, ka tad, ja pakalpojumus sniedz vairākās dalībvalstīs un nav iespējams noteikt vietu, kur sniegts galvenais pakalpojums,

21 — Pamata tiesas procesā Komisija nelietoja vārdu "Hauptbüro" (galvenais birojs), bet gan "Niederlassung" vai "Hauptniederlassung" (uzņēmējdarbības vieta/galvenā uzņēmējdarbības vieta).

Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts nav piemērojams, jo, ļaujot prasītājai izvēlēties tiesu, kurā celt prasību, jurisdikciju varētu noteikt jebkurai tiesai un tādējādi atbildētājai jurisdikcijas noteikšana būtu ļoti neprognozējama.

39. Ņemot vērā atbildi uz 1.a) un 1.b) jautājumiem, Komisija nesniedz atbildi uz 1.c) jautājumu.

C — *Otrais prejudiciālais jautājums*

40. Attiecībā uz otro prejudiciālo jautājumu *prasītāja pamata lietā* un *Komisija* uzskata, ka uz šo jautājumu nav jāatbild, ņemot vērā pozitīvo atbildi uz pirmo jautājumu.

41. *Prasītāja pamata lietā* uzskata, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts nav piemērojams šajā lietā, jo jurisdikcijas noteikšana atbilstoši a) apakšpunktam — tāpat kā atbilstoši tā paša panta b) apakšpunktam — neļauj nodrošināt paredzamību un tiesisko drošību jurisdikcijas noteikšanā.

42. *Apvienotās Karalistes valdība* uzskata, ka gadījumā, ja Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts nav piemērojams tāpēc, ka nav iespējams noteikt pakalpojumu sniegšanas vietu, tad jāpiemēro šī panta a) apakšpunkts. Savā argumentācijā Apvienotās Karalistes valdība norāda uz šī panta c) apakšpunktu, kurā noteikts, ka, ja nepiemēro b) apakšpunktu, tad piemēro a) apakšpunktu.

43. *Vācijas valdība* neizsakās par otro prejudiciālo jautājumu.

**VI — Ģenerāladvokātes vērtējums**

A — *Ievads*

44. Tiesa šajā lietā ir aicināta Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta

otro ievilkumu interpretēt saistībā ar pārstāvības līgumu[22], ņemot vērā, ka tirdzniecības aģents sniedzis pakalpojumus vairākās dalībvalstīs. Tādējādi Tiesa varēs lemt par jurisdikcijas jautājumu saistībā ar strīdiem, kas izriet no līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs — tā ir problēma, kura doktrīnā jau zināmu laiku tiek apspriesta[23]. Šis jautājums, protams, jau ir aplūkots saistībā ar pārvadājuma līgumu lietā *Rehder*[24], tomēr šajā lietā jautājums par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs nebija tik problemātisks, jo bija tikai divas iespējamās pakalpojumu sniegšanas vietas — lidmašīnas izlidošanas vieta un ielidošanas vieta. Tādējādi patlaban izskatāmā lieta ir pirmā, kurā Tiesai būs jālemj par jurisdikcijas jautājumu situācijā, kad pakalpojumi sniegti vairākās vietās dažādās dalībvalstīs.

45. Tomēr šī lieta nav vienīgā, kurā Tiesai jāsaskaras ar šāda veida problemātiku. Es vēlētos norādīt, ka joprojām nav atrisināta lieta *Hölzel/Seunig*[25], ko šobrīd izskata Tiesa saistībā ar līdzīgu problemātiku — šī lieta attiecas uz jurisdikcijas noteikšanu situācijā, kad pakalpojumi sniegti vairākās dalībvalstīs. Nolēmums šajā lietā ietekmēs arī nolēmumu lietā *Hölzel/Seunig*.

46. Es vēlētos arī uzsvērt, ka līgumi, saistībā ar kuriem varētu rasties jautājums par jurisdikcijas noteikšanu, ko nosaka iespēja pakalpojumus sniegt vairākās dalībvalstīs, ļoti atšķiras viens no otra. Šāds jautājums var rasties,

22 — Jautājumu par jurisdikciju strīdos, kas izriet no pārstāvības līgumiem, Tiesa jau ir izskatījusi saistībā ar Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta interpretāciju 1999. gada 5. oktobra spriedumā lietā C-420/97 *Leathertex* (*Recueil*, I-6747. lpp.). Tomēr šī lieta nav atbilstoša saistībā ar izskatāmo lietu, jo saskaņā ar Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu jurisdikcija ir noteikta citādi nekā tā, kas noteikta saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Patlaban spēkā esošais Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir līdzvērtīgs Briseles konvencijas 5. panta 1. punktam; lai noteiktu jurisdikciju, pamatojoties uz šo pantu, attiecīgās saistības izpildes vietu nosaka saskaņā ar tiesībām, kas piemērojamas līgumattiecībām (*lex causae*), bet tiesības, kas piemērojamas līgumattiecībām, saskaņā ar attiecīgās valsts kolīzijas noteikumiem nosaka tā valsts tiesa, kurā ierosināta lieta. Attiecībā uz jurisdikcijas noteikšanu, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu, skatīt arī šo secinājumu 76. zemsvītras piezīmi.

23 — Norādes par šo problēmu atrodamas doktrīnā, piemēram, Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement nº 44/2001, Conventions de Bruxelles et de Lugano*, 3. izdevums, Parīze: Librairie générale de droit et de jurisprudence, 2002, 159. lpp., 199. punkts, Mankowski, P., izdevumā Magnus, U., Mankowski, P. (red.), *Bruxelles I Regulation*, Minhene: Sellier. European Law Publishers, 2007, 147. lpp., 120. un nākamie punkti; Leible, S., Zuständiges Gericht für Entschädigungsansprüche von Flugpassagieren, no: *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, Nr. 16/2009, 573. lpp.

24 — Skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Rehder*.

25 — Lieta C-147/09 *Hölzel/Seunig*; prejudiciālie jautājumi publicēti *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* 2009. gada 4. jūlijā (OV C 153, 27. lpp.). Lietā *Hölzel/Seunig* prasītāja, kuras domicils ir Austrijā, vispirms pilnvaroja atbildētāju, kuras domicils ir Čehijas Republikā, veikt dažādus darījumus (piemēram, saistībā ar banku darījumiem, aprūpes noteikumiem, darbu mājās gados vecākiem cilvēkiem), turklāt vispārēji pilnvaroja to pārstāvēt visos savos darījumos. Iesniedzējtiesa norāda, ka nav izdevies noskaidrot, vai atbildētāja ir veikusi lielāko daļu darījumu prasītājas vārdā Austrijā vai Čehijas Republikā. Attiecībā uz faktiem skatīt *Oberlandesgericht Wien* (Austrija) 2009. gada 27. februāra rīkojumu.

piemēram, saistībā ar pārstāvja līgumiem, kas noslēgti starp advokātu un viņa klientu[26]. Ja, piemēram, Luksemburgā reģistrēts advokātu birojs pārstāv klientu no Vācijas, bet lieta tiek izskatīta Francijā un strīds tiek risināts starp klientu un advokātu biroju, tad radīsies jautājums par to, kurai tiesai noteikt jurisdikciju izskatīt šo strīdu. Jurisdikcijas noteikšana var būt apgrūtināta saistībā ar pārstāvības līgumu arī tad, ja pārstāvis pilnvarotāja vārdā darbojas vairākās dalībvalstīs. Tādējādi Tiesai, izskatot šo lietu, būs jāņem vērā iespējamās sekas, ko šis nolēmums varētu radīt attiecībā uz citu veidu līgumiem saistībā ar pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs.

B — *Pieņemamība*

47. Atbilstoši EKL 68. panta 1. punktam apvienojumā ar 234. pantu tiesības uzdot prejudiciālu jautājumu par EK līguma IV sadaļas "Vīzu politika, patvēruma politika, imigrācijas politika un cita politika, kas saistīta ar personu brīvu pārvietošanos" interpretāciju vai par tādu Kopienas iestāžu tiesību aktu spēkā esamību vai interpretāciju, kas pieņemti, pamatojoties uz šo sadaļu, ir vienīgi tai iesniedzējtiesai, kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt[27]. Regula Nr. 44/2001, kas pieņemta, pamatojoties uz EKL 61. panta c) punktu un 67. panta 1. punktu, ir viens no Kopienas iestāžu tiesību aktiem, kas pieņemti, pamatojoties uz šo sadaļu.

48. Šajā lietā atbilde uz jautājumu, vai iesniedzējtiesu var uzskatīt par tiesu, "kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt", faktiski ir atkarīga no nolēmuma, kas tiks pieņemts pārsūdzības procesā par nolēmumu, ar ko nosaka jurisdikciju un kas notiks iesniedzējtiesā[28].

26 — Skat. iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto Mankowski, P., 147. lpp., 120. punkts.

27 — Jāatzīmē, ka Lisabonas līgumā, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un kas parakstīts Lisabonā 2007. gada 13. decembrī (OV C 306, 1. lpp.), 2. panta 67. punktā ir atcelts pašreizējais EKL 68. pants. Tas nozīmē, ka pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī visas dalībvalstu tiesas varēs uzdot ar šo jomu saistītos prejudiciālos jautājumus, nevis tikai tās tiesas, kuru nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt. Tā kā prejudiciālo jautājumu pieņemamība ir izvērtēta, ņemot vērā datumu, kurā šie jautājumi iesniegti Tiesai, šis Lisabonas līguma noteikums vēl nav ņemts vērā šajā lietā.

28 — Jāuzsver, ka tad, ja runa ir par tiesu, kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt, vērtējums nav abstrakts, bet — tieši pretēji — konkrēts un tas ir atkarīgs no tā, vai attiecīgajā lietā ir pieejami pārsūdzības līdzekļi. Tādējādi Tiesa, izvērtējot konkrētus apstākļus, uzskatīja, ka prejudiciālais jautājums ir bijis nepieņemams, piemēram, 2004. gada 31. marta rīkojumā lietā C-51/03 *Georgescu* (*Recueil*, I-3203. lpp., 29.–32. punkts) un 2004. gada 10. jūnija rīkojumā lietā C-555/03 *Warbecq* (Krājums, I-6041. lpp., 12.–15. punkts). Jautājumu par konkrētu izvērtējumu attiecībā uz tiesu, kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt, skat. doktrīnā, piemēram, Rossi, M. izdevumā Calliess, C., Ruffert, M. (red.), *EUV/EGV. Das Verfassungsrecht der Europäischen Union mit Europäischer Grundrechtecharta. Kommentar*, 3. izdevums, Minhene: Beck, 2007, 951. lpp., 4. punkts.

Tādējādi, kā izriet no *Zivilprozessordnung* 528. panta 2. punkta otrās daļas, par iesniedzējtiesas nolēmuma pārsūdzēšanu (pārskatīšanu) nevar celt prasību, ja šī tiesa apstiprina pirmās instances tiesas nolēmumu attiecībā uz jurisdikciju. *A contrario*, tas nozīmē, ka iesniedzējtiesas nolēmumu var pārsūdzēt (iesniegt pārskatīšanas sūdzību), ja iesniedzējtiesa neapstiprinātu pirmās instances tiesas nolēmumu.

49. Iesniedzējtiesa apliecina, ka tā plāno apstiprināt pirmās instances tiesas nolēmumu attiecībā uz jurisdikciju un ka attiecīgi tās nolēmumu nebūs iespējams pārsūdzēt[29]. Tomēr es vēlētos uzsvērt, ka šī nolēmuma saturs nav atkarīgs vienīgi no iesniedzējtiesas vērtējuma, bet visupirms no Tiesas atbildes uz prejudiciālo jautājumu. Ja Tiesas atbilde satura ziņā atbildīs Austrijas pirmās instances tiesas nolēmumam, iesniedzējtiesas nolēmumu nebūs iespējams pārsūdzēt, bet, ja Tiesa lems citādi, iesniedzējtiesas nolēmumu varēs pārsūdzēt un tādā gadījumā šī tiesa nebūs tā, "kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt".

50. Izskatāmajā lietā, manuprāt, prejudiciālie jautājumi ir pieņemami. Galvenais arguments par labu pieņemamībai ir sekas, kas rastos, ja šos jautājumus uzskatītu par nepieņemamiem. Šādā gadījumā iesniedzējtiesa nolēmumu pieņemtu viena pati un apstiprinātu pirmās instances tiesas nolēmumu. Līdz ar to iesniedzējtiesa būtu tiesa, "kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt". Turklāt, ja šos prejudiciālos jautājumus uzskatītu par nepieņemamiem, tas attiecīgajā lietā iepriekš noteiktu Tiesas — un tādējādi iesniedzējtiesas — nolēmumu pēc būtības, jo faktiski tiktu pieļauts, ka Tiesa — un tādējādi iesniedzējtiesa — lems citādi, nekā Austrijas pirmās instances tiesa. Protams, šajā lietā pastāv tikai viena iespēja, ka iesniedzējtiesa būs pēdējās instances tiesa, tomēr šai iespējamībai jāatbilst prejudiciālo jautājumu pieņemamībai, jo pieņemamības izvērtēšanas posmā vēl nebūs iespējams uzzināt, kāds būs

29 — Jāpiebilst, ka Austrijas doktrīnā jautājumu par pieņemamību saistībā ar EKL 68. panta 1. punktu apvienojumā ar Austrijas *Zivilprozessordnung* 528. panta 2. punkta otro daļu izskatījis Tarko, I., un Mayer, H., *Kommentar zu EU- und EG-Vertrag, Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung*, Vīne, 2003, sniedzot komentāru par EKL 68. panta 8. punktu, kurā norādīts, ka tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā valsts iesniedzējtiesa prejudiciālo jautājumu var uzdot tikai tad, ja tā plāno apstiprināt pirmās instances tiesas nolēmumu, un tādēļ pārskatīšana ir nepieņemama; autors uzskata, ka tas jānorāda rīkojumā par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

nolēmums pēc būtības. Tādēļ uzskatu, ka par pieņemamību jālemj *in favorem* un jāsniedz iesniedzējtiesai visa informācija par interpretāciju, kas vajadzīga nolēmuma pieņemšanai izskatāmajā lietā.

51. Tādējādi izskatāmajā lietā, manuprāt, šie prejudiciālie jautājumi ir pieņemami.

C — *Pirmais prejudiciālais jautājums*

52. Pirmais prejudiciālais jautājums sastāv no vairākām daļām. 1.a) jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums ir piemērojams līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs, kā tas ir šajā lietā attiecībā uz pārstāvja līgumu. 1.b) jautājums attiecas uz jurisdikcijas noteikšanu saistībā ar pārstāvības līgumiem, ja tirdzniecības pārstāvja pakalpojumus sniedz vairākās dalībvalstīs; šajā jautājumā konkrētāk jānoskaidro, vai raksturīgā līgumsaistību izpildes vieta ir noteikta pēc tās vietas, kurā atrodas pakalpojumu sniedzēja darbības galvenā vieta. 1.c) jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai gadījumā, ja darbības galveno vietu konstatēt nav iespējams, prasību attiecībā uz visām no līguma izrietošajām tiesībām pēc prasītāja izvēles var iesniegt jebkurā pakalpojumu sniegšanas vietā Kopienas teritorijā.

53. Pirms pāriet pie atbildes uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, saistībā ar veikto analīzi es konstatēšu galvenās iezīmes, kas raksturo pārstāvības līgumu, kas ir pakalpojumu sniegšanas līgums Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā ievilkuma izpratnē.

1) Ievada piezīmes par pārstāvības līgumu

a) Pārstāvības līguma raksturīgās iezīmes

54. Ciktāl tas attiecas uz šo līgumu galvenajām raksturīgajām iezīmēm, dalībvalstu tiesību akti pārstāvības līgumu jomā atbilst Direktīvai 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem

tirdzniecības pārstāvjiem[30] (turpmāk tekstā — "Direktīva 86/653").

55. Direktīvā 86/653 noteikts, ka "tirdzniecības pārstāvis" nozīmē pašnodarbinātu starpnieku, kuram ir pastāvīgas[31] pilnvaras apspriest preču pirkšanu vai pārdošanu citas personas (pilnvarotāja) vārdā vai apspriest un slēgt šādus darījumus minētā pilnvarotāja vārdā[32]. Tirdzniecības pārstāvim ir šādi pienākumi: paziņot pilnvarotājam visu vajadzīgo informāciju, kas viņam pieejama, un ievērot argumentētus rīkojumus, ko dod pilnvarotājs[33]. Tirdzniecības pārstāvim, veicot darbu, jāievēro pilnvarotāja intereses un jārīkojas apzinīgi un godprātīgi[34].

56. Saskaņā ar Direktīvu 86/653 pilnvarotājam ir šādi pienākumi: nodrošināt savu tirdzniecības pārstāvi ar visiem vajadzīgajiem dokumentiem, kas attiecas uz konkrētām precēm, un sniegt savam tirdzniecības pārstāvim visu vajadzīgo informāciju pārstāvības līguma izpildei; turklāt viņa pienākums ir paziņot tirdzniecības pārstāvim, ja ir paredzams, ka tirdzniecības darījumu būs ievērojami mazāk, nekā tirdzniecības pārstāvis ir paradis gaidīt[35].

30 — Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīva 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem (OV L 382, 17. lpp.). Kā norādīts direktīvas preambulas 2. apsvērumā, tā ir pieņemta, jo atšķirības valstu tiesību aktos par pārstāvību tirdzniecībā būtiski ietekmē tirdzniecības pārstāvības līgumu noslēgšanu un darbību, ja pilnvarotājs un tirdzniecības pārstāvis darbojas dažādās dalībvalstīs. Jāatzīmē, ka šī direktīva ir transponēta, piemēram, Austrijas tiesībās ar *Handelsvertretergesetz*, Beļģijas tiesībās ar *loi relative au contrat d'agence commerciale* [Likumu par tirdzniecības pārstāvja līgumu], Francijas tiesībās ar *Code de commerce* [Komerclikumu] (L-134-1.–L-134-17. pants), Itālijas tiesībās ar *Codice Civile* [Civilkodeksu] (1742.–1753. pants), Vācijas tiesībās ar *Handelsgesetzbuch* [Komerclikumu] (84.–92.c pants), Slovēnijas tiesībās ar *Obligacijski zakonik* [Saistību kodeksu] (807.–836. pants) un Apvienotās Karalistes tiesībās ar *Statutory Instrument 1993 No. 3053 — The Commercial Agents (Council Directive) Regulations 1993* [Nr. 3053 — 1993. gada Noteikumi par tirdzniecības pārstāvjiem (Padomes direktīva)].

31 — "Jāuzsver, ka pārstāvības līgums nozīmē pastāvīgas līgumattiecības; tas izriet no Direktīvas 86/653 noteikumiem. Līgumattiecību pastāvīgo raksturu nosaka arī dažādu dalībvalstu noteikumi, ar kuriem šī direktīva ir transponēta valsts tiesību sistēmā. Piemēram, Austrijas tiesībās *Handelsvertretergesetz* 1. panta 1. punktā noteikts: "*Handelsvertreter ist, wer von einem anderen mit der Vermittlung oder dem Abschluss von Geschäften* [..] ständig *betraut ist* [..]." Beļģijas tiesībās *loi relative au contrat d'agence commerciale* 1. pantā noteikts: "*Le contrat d'agence commerciale est le contrat par lequel* [..] *l'agent commercial est chargée* de façon permanente [..] *de la négociation et éventuellement de la conclusion d'affaires* [..] *du commettant*." Francijas tiesībās *Code de commerce* L-134-1. pantā noteikts: "*L'agent commercial est un mandataire qui* [..] *est chargé*, de façon permanente, *de négocier et, éventuellement, de conclure des contrats* [..]." Itālijas tiesībās *Codice Civile* 1742. pantā noteikts: "*Col contratto di agenzia una parte assume* stabilmente *l'incarico di promuovere, per conto dell'altra* [..] *la conclusione di contratti* [..]." Vācijas tiesībās *Handelsgesetzbuch* 84. panta 1. punktā noteikts: "*Handelsvertreter ist, wer* [..] ständig *damit betraut ist, für einen anderen* [..] *Geschäfte zu vermitteln oder in dessen Namen abzuschließen* [..]." Slovēnijas tiesībās *Obligacijski zakonik* 807. pantā noteikts: "*S pogodbo o trgovskem zastopanju se zastopnik zaveže, da bo* ves čas *skrbel za to, da bodo tretje osebe sklepale pogodbe z njegovim naročiteljem* [..]." Apvienotās Karalistes tiesībās *Commercial Agents (Council Directive) Regulations 1993* 2. panta 1. punktā noteikts: "*[C]ommercial agent*"*means a self-employed intermediary who has* continuing *authority to negotiate the sale or purchase of goods on behalf of another person* [..]." Autores izcēlums.

32 — Skat. Direktīvas 86/653 1. panta 2. punktu.

33 — Skat. Direktīvas 86/653 3. panta 2. punktu. Jāpiebilst, ka direktīvas 5. pantā ir skaidri noteikts, ka puses nedrīkst atkāpties no 3. un 4. panta noteikumiem, kas paredz tirdzniecības pārstāvja un pilnvarotāja tiesības un pienākumus.

34 — Skat. Direktīvas 86/653 3. panta 1. punktu.

35 — Skat. Direktīvas 86/653 4. panta 2. punktu.

Pilnvarotājam pret savu tirdzniecības pārstāvi jāizturas apzinīgi un godprātīgi[36].

57. Tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz komisijas naudu par saviem darījumiem[37]. Parasti par komisijas naudas summu vienojas līgumslēdzējas puses, bet, ja šāds līgums nav noslēgts, Direktīva 86/653 nosaka, ka neatkarīgi no dalībvalstu obligātajiem noteikumiem tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz tādu atlīdzību, ko tirdzniecības pārstāvis parasti saņem vietā, kur viņš veic savu darbību[38].

58. Direktīva 86/653/EEK skaidri nenosaka, ka pārstāvības līgumam jābūt noslēgtam rakstiski, tomēr dalībvalstis var paredzēt, ka pārstāvības līgums nav spēkā, ja tas nav noformēts rakstiski[39]. Turklāt saskaņā ar šo direktīvu katrai pusei ir tiesības lūgt un saņemt no otras puses parakstītu rakstisku dokumentu ar pārstāvības līguma noteikumiem, ietverot visus noteikumus, kas to papildina[40]. Saskaņā ar šo direktīvu atteikties no šīm tiesībām nav atļauts[41].

b) Pārstāvības līgums kā pakalpojumu sniegšanas līgums

59. Šajā lietā jākonstatē, ka pārstāvības līgums ir pakalpojumu sniegšanas līgums Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā ievilkuma izpratnē[42]. Kā Tiesa jau

36 — Skat. Direktīvas 86/653 4. panta 1. punktu.

37 — Direktīvas 86/653 7. panta 1. un 2. punktā ir noteikts, ka tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz komisijas naudu par tirdzniecības darījumiem, kas noslēgti laikā, uz kuru attiecas pārstāvja līgums, ja darījums noslēgts viņa darbības rezultātā vai ja darījums noslēgts ar trešo personu, kas ir bijusi viņa klients tādos pašos darījumos, kā arī ja viņam uzticēts konkrēts ģeogrāfisks apgabals vai klientu grupa vai ja viņam uz kādu ģeogrāfisku apgabalu vai klientu grupu ir ekskluzīvas tiesības. Atsevišķos izņēmuma gadījumos tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz komisijas naudu par tirdzniecības darījumiem, kas noslēgti pēc tam, kad pārstāvja līgums ir beidzies (skat. Direktīvas 86/653 8. pantu).

38 — Skat. Direktīvas 86/653 6. panta 1. punktu.

39 — Skat. Direktīvas 86/653 13. panta 2. punktu.

40 — Skat. Direktīvas 86/653 13. panta 1. punktu. Jāatzīmē, ka, piemēram, Francijas, Itālijas, Vācijas un Slovēnijas likumdevēji ir izvēlējušies šo iespēju; šo dalibvalstu noteikumi skaidri neparedz, ka pārstāvības līgums jānoslēdz rakstiski, bet, tieši pretēji, nosaka tikai to, ka viena līgumslēdzēja puse otrai var pieprasīt rakstisku dokumentu ar līguma noteikumiem. Beļģijas tiesībās skat. *loi relative au contrat d'agence commerciale* 5. pantu; Itālijas tiesības skat. *Codice Civile* 1742. pantu; Francijas tiesībās skat. *Code de commerce* L-134-2. pantu; Vācijas tiesībās skat. *Handelsgesetzbuch* 85. pantu; Slovēnijas tiesībās skat. *Obligacijski zakonik* 808. pantu.

41 — Skat. Direktīvas 86/653 13. panta 1. punktu.

42 — Šāda nostāja aizstāvēta arī doktrīnā; skat., piemēram, Gaudemet-Tallon, H., Cour de justice des Communautés européennes [commentaire de l'arrêt Leathertex], no: *Revue critique de droit international privé*, 1999. gada 5. oktobris, Nr. 1/2000, 88. lpp., Emde, R., Heimatgerichtsstand für Handelsvertreter und andere Vertriebsmittler? no: *Kommunikation & Recht*, Nr. 7/2003, 508. lpp.; iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais Mankowski, P., 131. lpp., 89. punkts; Fach Gómez, K., El Reglamento 44/2001 y los contratos de agencia comercial internacional: aspectos jurisdiccionales, no: *Revista de derecho comunitario europeo*, Nr. 14/2003, 208. lpp.; Berlioz, P., La notion de fourniture de services au sens de l'article 5–1 b) du règlement "Bruxelles I" , no: *Journal du droit international (Clunet)*, Nr. 3/2008, 45. punkts.

uzsvēra lietā *Falco*, jēdziens "pakalpojumu sniegšana" katrā ziņā nozīmē "vismaz to, ka puse, kas sniedz šos pakalpojumus, veic konkrētu darbību, saņemot par to atlīdzību"[43]. Šajā lietā minētais nosacījums ir ievērots, jo tirdzniecības aģents pilnvarotājam ir piesaistījis jaunus klientus un uzturējis attiecības ar esošajiem klientiem, pirms līgumu slēgšanas risinājis sarunas ar klientiem, noslēdzis līgumus, pieņēmis sūdzības un garantējis pilnvarotājam vispārēju atbalstu saistībā ar tā produktu pārdošanu[44]. Viņš ir sniedzis šos pakalpojumus, par tiem saņemot atlīdzību, jo viņš ir saņēmis komisijas naudu par saviem darījumiem. Tādējādi šis nosacījums attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas līgumu ir pilnībā izpildīts.

2) Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā ievilkuma piemērošana līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs (1.a) jautājums)

60. Uzdodot 1.a) jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums ir piemērojams pakalpojumu sniegšanas līgumiem, piemēram, pārstāvības līgumam šajā lietā, saskaņā ar kuru pakalpojumi tiek sniegti vairākās dalībvalstīs.

61. Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums nosaka, ka saistības izpildes vieta (kurā var iesūdzēt arī personu, pat ja tās domicils atrodas citā dalībvalstī[45]), ja vien nav citādas vienošanās, pakalpojumu sniegšanas gadījumā ir vieta kādā dalībvalstī, kur saskaņā ar līgumu pakalpojumu sniedza vai tas būtu bijis jāsniedz. Manuprāt, pamatojoties uz šī panta noteikumiem, nevar konstatēt, vai tas ir piemērojams līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vienā dalībvalstī vai vairākās dalībvalstīs. Jēdziena "dalībvalsts" lietošanu vienskaitlī arī nevajadzētu uzskatīt par noteicošo kritēriju[46].

43 — Skat. iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Falco*, 29. punkts. Skat. arī manus secinājumus, kas sniegti 2009. gada 27. janvārī lietā C-533/07 *Falco Privatstiftung* un *Rabitsch* (Krājums, I-3327. lpp., 57. punkts) un tajā minēto doktrīnu.

44 — Skat. prasītājas sniegtās norādes, kas izklāstītas šo secinājumu 32. punktā.

45 — Skat. Regulas Nr. 44/2001 5. panta pirmo teikumu.

46 — Pamatojoties uz ļoti striktu terminoloģijas interpretāciju, varētu pierādīt, ka jēdziena "dalībvalsts" lietošana vienskaitlī pierāda, ka šīs regulas 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums ir piemērojams vienīgi tad, ja pakalpojumus sniedz vienā dalībvalstī, tomēr tas, manuprāt, būtu pretrunā šī panta mērķim, kas paredz jurisdikcijas noteikšanu saistībā ar visu veidu pakalpojumu sniegšanas līgumiem. Terminoloģijas interpretāciju var izmantot tikai kā izejas punktu interpretācijā, turklāt tās pamatā vispirms jābūt teleoloģiskai un sistēmiskai interpretācijai. Jautājumu par dažādu veidu interpretācijas nozīmi Kopienas tiesības skat., piemēram, Riesenhuber, K., no: Riesenhuber, K. (red.), *Europäische Methodenlehre. Handbuch für Ausbildung und Praxis*, Berlīne: De Gruyter Recht, 2006, 250. un nākamās lpp. Skat. arī Delnoy, P., *Éléments de méthodologie juridique*, 2. izdevums, Brisele: Larcier, 2006, 93. lpp., kur uzsvērts, ka jāinterpretē arī tie termini, no kuriem nepārprotami var secināt, ka tikai ar terminoloģijas interpretāciju ir par maz, lai pareizi saprastu tekstu.

62. Tomēr, manuprāt, uz šo jautājumu jāatbild apstiprinoši. Šī atbilde faktiski izriet no Tiesas pašreizējās judikatūras, konkrētāk — no lietām *Color Drack*[47] un *Rehder*[48]. Lieta *Color Drack*, protams, attiecās uz preču pārdošanas līgumu, nevis pakalpojumu sniegšanas līgumu, tomēr tā ir patiešām svarīga patlaban izskatāmajā lietā, jo vēlāk Tiesa šīs pašas izstrādātās normas attiecināja uz pakalpojumu sniegšanas līgumiem lietā *Rehder*.

63. Tiesa nolēma, ka lietā *Color Drack* Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmais ievilkums ir piemērojams, ja vienā dalībvalstī saskaņā ar līgumu ir vairākas preču piegādes vietas. Tiesa nolēma, ka šis pants ir piemērojams, ja ir vairākas piegādes vietas vienā dalībvalstī, un ka šādā gadījumā jurisdikcija izskatīt visas prasības, kas balstītas uz preču pirkuma-pārdevuma līgumu, ir tai tiesai, kuras jurisdikcijas teritorijā atrodas galvenā piegādes vieta, kas ir jānosaka saskaņā ar ekonomiskajiem kritērijiem[49]. Ja šādu vietu nevar noteikt, prasītājs var iesūdzēt atbildētāju piegādes vietas tiesā pēc savas izvēles[50]. Šajā lietā Tiesa ir skaidri uzsvērusi, ka šie apsvērumi attiecas tikai uz gadījumu, kad ir vairākas piegādes vietas vienā dalībvalstī, un neskar atbildi, kas būtu sniedzama gadījumā, ja būtu vairākas piegādes vietas vairākās dalībvalstīs[51].

64. Lietā *Color Drack* ģenerāladvokāts Īvs Bots, protams, aizstāvēja viedokli, ka gadījumā, ja piegādes vietas atrastos vairākās dalībvalstīs, jurisdikcija netiktu noteikta, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta

47 — Skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Color Drack*.

48 — Skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Rehder*.

49 — Skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Color Drack*, 46. punkts. Komentārus par šo spriedumu skat., piemēram, Huber-Mumelter, U., Mumelter, K. H., Mehrere Erfüllungsorte beim forum solutionis: Plädoyer für eine subsidiäre Zuständigkeit am Sitz des vertragscharakteristisch Leistenden, no: *Juristische Blätter*, Nr. 130/2008, 566. un nākamās lpp.; Mankowski, P., Mehrere Lieferorte beim Erfüllungsortgerichtsstand unter Art. 5 Nr. 1 lit. B EuGVVO, no: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, Nr. 5/2007, 409. un nākamās lpp.; Gardella, A., The ECJ in Search of Legal Certainty for Jurisdiction in Contract: The Color Drack Decision, no: *Yearbook of private international law*, 2007, 445. un nākamās lpp.; Do, T. U., Libre circulation des marchandises. Arrêt "Color Drack" , no: *Revue du droit de l'Union Européenne*, Nr. 2/2007, 471. lpp.

50 — Skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Color Drack*, 46. punkts.

51 — Skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Color Drack*, 16. punkts. Jāpiebilst, ka pēc sprieduma pasludināšanas lietā *Color Drack* aktualizējās jautājums par to, vai jurisdikcija tiks noteikta atšķirīgi situācijās, kad piegādes vietas atrodas tikai vienā vai dažādās dalībvalstīs. Skat. doktrīnā, piemēram, iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto Leible, S., 572. lpp.

1. punkta b) apakšpunktu, jo tas neatbilstu paredzamības mērķim[52]. Turklāt, viņaprāt, šajā gadījumā jurisdikcija arī netiktu noteikta, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu, bet gan, tieši pretēji, saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 2. pantu kompetento tiesu noteiktu pēc atbildētāja domicila[53].

65. Tomēr nesen izskatītajā lietā *Rehder*[54], kurā spriedums tika pasludināts, vēl pirms iesniedzējtiesa bija uzdevusi savu prejudiciālo jautājumu šajā lietā, Tiesa jau atbildēja uz jautājumu par to, vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums ir piemērojams, ja pakalpojumus sniedz vairākās dalībvalstīs. Tiesa nosprieda, ka sprieduma apsvērumi *Color Drack* lietā "ir piemērojami arī attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas līgumiem, to skaitā gadījumā, kad šī piegāde ir veikta vairākās dalībvalstīs"[55]. Tiesa arī uzsvēra, ka Regulā Nr. 44/2001 paredzētajiem noteikumiem par īpašo jurisdikciju preču pirkuma un pārdevuma un pakalpojumu sniegšanas līgumu jomā ir "viens un tas pats avots, viens un tas pats mērķis un tiem ir viena un tā pati vieta šīs regulas izveidotajā sistēmā"[56]. Turklāt, kā norāda Tiesa, ja pastāv vairākas pakalpojumu sniegšanas vietas dažādās dalībvalstīs, "tuvumā esamības un paredzamības mērķi, ko ir paredzēts sasniegt, jurisdikciju koncentrējot uz pakalpojumu sniegšanas vietu saskaņā ar attiecīgo līgumu un nosakot vienotu jurisdikciju visām pretenzijām, kas pamatotas ar šo līgumu, nevar aplūkot atšķirīgi"[57]. Tiesa norāda, ka šāda diferenciācija "nav pamatota ar Regulas Nr. 44/2001 noteikumiem", turklāt tā būtu pretrunā arī regulas pieņemšanas mērķim[58].

66. Tādējādi, pieņemot nolēmumu lietā *Rehder*, Tiesa jau atbildēja uz jautājumu par to, vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums

52 — Skat. 18. zemsvītras piezīmē minētos ģenerāladvokāta Īva Bota secinājumus lietā *Color Drack*, 30. punkts.

53 — Turpat.

54 — Skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Rehder*.

55 — Skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Rehder*, 36. punkts.

56 — Turpat.

57 — Turpat, 37. punkts.

58 — Turpat.

ir piemērojams līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs. Jāatzīmē, ka arī doktrīnā ir uzsvērts, ka šis pants ir piemērojams līgumiem, kas noslēgti par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs[59].

67. Tādēļ, manuprāt, uz iesniedzējtiesas 1.a) jautājumu jāatbild tādējādi, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums ir piemērojams pakalpojumu sniegšanas līgumiem, piemēram, pārstāvības līgumam šajā lietā, saskaņā ar kuriem pakalpojumi tiek sniegti vairākās dalībvalstīs.

3) Jurisdikcijas noteikšana saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu (1.b) jautājums)

68. Uzdodot 1.b) jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums jāinterpretē tādējādi, ka attiecībā uz jurisdikcijas noteikšanu prāvās, kuras izriet no viena līguma, kas noslēgts par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs, pakalpojumu sniegšanas vietu šī panta izpratnē nosaka pēc tās vietas, kurā atrodas pakalpojumu sniedzēja darbības galvenā vieta.

69. Attiecībā uz šo jautājumu es, pirmkārt, vēlētos uzsvērt, ka Tiesai, nosakot jurisdikciju šajā lietā, jāņem vērā divi principi.

70. Pirmkārt, Tiesai jāņem vērā princips, atbilstoši kuram izvēlētās tiesas jurisdikcijai jābūt *paredzamai*[60], kas ir tiesiskās drošības

59 — Skat., piemēram, Leible, S., Zuständiges Gericht für Entschädigungsansprüche von Flugpassagieren, no: *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, Nr. 16/2009, 572. lpp. Netieša atsauce — saistībā ar jurisdikcijas noteikšanu, ja noslēgti līgumi par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu — piemēram, iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētā Gaudemet-Tallon, H., 159. lpp., 199. punkts; iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais Mankowski, P., 147. un 148. lpp., 120. un 121. punkts.

60 — Skat. Regulas Nr. 44/2001 preambulas 11. apsvērumu, kurā norādīts, ka jurisdikcijas normām jābūt ļoti skaidri nosakāmām. Judikatūrā skat., piemēram, iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Falco*, 21. punkts, un 2007. gada 11. oktobra spriedumu lietā C-98/06 *Freeport* (Krājums, I-8319. lpp., 36. punkts). Doktrīnā skat., piemēram, Gsell, B., Autonom bestimmter Gerichtsstand am Erfüllungsort nach der Brüssel I-Verordnung, no: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, Nr. 6/2002, 488. un 489. lpp., Kropholler, J., *Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar zu EuGVO und Lugano-Übereinkommen*, Heidelberga: Verlag Recht und Wirtschaft, 7. izdevums, 2002, 125. lpp., 1. punkts. Saistībā ar Briseles konvenciju — ko var ņemt vērā šīs konvencijas un Regulas Nr. 44/2001 interpretācijas nepārtrauktības dēļ — skat., piemēram, Hill, J., Jurisdiction in Matters Relating to a Contract under the Brussels Convention, no: *International and Comparative Law Quarterly*, Nr. 3/1995, 605. lpp.

principa izpausme[61]. Kā izriet no Tiesas judikatūras, Regulas Nr. 44/2001 mērķis līdz ar to ir tiesiskās drošības nodrošināšana, kas nozīmē Eiropas Kopienā reģistrēto personu tiesiskās aizsardzības pastiprināšanu, vienlaikus ļaujot prasītājam viegli noteikt tiesu, kurā tas var vērsties, un atbildētājam — saprātīgi paredzēt tiesu, kurā to var iesūdzēt[62].

71. Otrkārt, tiesas jurisdikcija jānosaka atkarībā no vietas, kura garantē *visciešāko sasaisti* starp līgumu un kompetento tiesu[63].

72. Ņemot vērā šos principus, jāizvērtē, vai atbildi uz 1.b) jautājumu jau var izsecināt no līdzšinējās judikatūras.

73. Saistībā ar jurisdikcijas noteikšanu, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu, jau lietā *Rehder* Tiesa nolēma, ka gadījumā, ja pakalpojumus sniedz vairākās vietās dažādās dalībvalstīs, ir jānosaka vieta, kura garantē visciešāko sasaisti starp līgumu un kompetento tiesu[64]. Tiesa uzskata, ka runa ir tieši par tādu vietu, kura saskaņā ar šo līgumu ir galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta[65].

74. Jānorāda, ka lietā *Rehder* Tiesa neapstiprināja, ka vieta, kurai saskaņā ar šo līgumu jābūt galvenajai pakalpojumu sniegšanas vietai, ir vienīgais iespējamais kritērijs, kas izmantojams, lai noteiktu jurisdikciju atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta

61 — Attiecībā uz jurisdikcijas paredzamību un tiesiskās drošības principa izpausmi skat., piemēram, 2006. gada 13. jūlija spriedumu lietā C-4/03 *GAT* (Krājums, I-6509. lpp., 28. punkts), 2006. gada 13. jūlija spriedumu lietā C-539/03 *Roche Nederland* u.c. (Krājums, I-6535. lpp., 37. punkts), 2005. gada 1. marta spriedumu lietā C-281/02 *Owusu* (Krājums, I-1383. lpp., 41. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā *Besix*, 24.–26. punkts. Šī judikatūra, protams, attiecas uz Briseles konvenciju, tomēr, interpretējot šo regulu, tā jāņem vērā saistībā ar šīs konvencijas un Regulas Nr. 44/2001 interpretācijas nepārtrauktību.

62 — Skat. 2006. gada 13. jūlija spriedumu lietā C-103/05 *Reisch Montage* (Krājums, I-6827. lpp., 24. un 25. punkts), skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Color Drack* (20. punkts) un iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Falco*, 22. punkts. Skat. arī ģenerāladvokāta Jana Mazaka [*Ján Mazák*] secinājumus, kas sniegti 2009. gada 24. septembrī lietā C-381/08 *Car Trim* (lieta atrodas izskatīšanā Tiesā, 34. punkts).

63 — Skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Color Drack*, 40. punkts, un 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Rehder*, 38. punkts. Skat. arī iepriekš 62. zemsvītras piezīmē minētos ģenerāladvokāta Jana Mazaka secinājumus lietā *Car Trim*, 35. punkts. Doktrīnā skat., piemēram, Lynker, T., *Der besondere Gerichtsstand am Erfüllungsort in der Brüssel I-Verordnung (Art. 5 No. 1 EuGVVO)*, Frankfurte: Lang, 2006, 141. lpp.

64 — Skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Rehder*, 38. punkts. Saistībā ar jurisdikcijas noteikšanu preču piegādes jomā saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmo ievilkumu salīdzinājumam skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Color Drack*, 40. punkts, kurā Tiesa uzsvērusi, ka jurisdikciju "principā pamato īpaši ciešas sasaistes saiknes pastāvēšana starp līgumu un tiesu, kas aicināta par to spriest".

65 — Skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Rehder*, 38. punkts.

b) apakšpunkta otrajam ievilkumam. Tiesa uzsvēra, ka jācenšas atrast vietu, kas nodrošina visciešāko sasaisti starp attiecīgo līgumu un kompetento tiesu, proti, vietu, kura saskaņā ar šo līgumu ir galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta[66]. Tādējādi galvenais kritērijs ir visciešākā sasaiste starp līgumu un kompetento tiesu, tomēr šo sasaisti var nodrošināt jo īpaši vietā, kura saskaņā ar šo līgumu ir galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta.

75. Šajā lietā, manuprāt, jāpiemēro arī apsvērumi, ko Tiesa izklāstījusi lietā *Rehder*. Tomēr šajā gadījumā jāņem vērā, ka šajā lietā pārstāvības līgumā nebija noteikts, kurā vietā vai dalībvalstī jāatrodas galvenajai pakalpojumu sniegšanas vietai. Šajā līgumā, kas noslēgts mutiski[67], bija noteiktas vienīgi tās dalībvalstis, kurās tirdzniecības pārstāvim bija jāsniedz tirdzniecības pārstāvja pakalpojumi[68]. Tādēļ šajā lietā jāpiedāvā tāds risinājums, kas atbilst lietai *Rehder*, paredzot, ka tad, ja nav iespējams noteikt vietu, kura saskaņā ar šo līgumu ir galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta, jurisdikciju nosaka, pamatojoties uz vietu, kas faktiski bijusi galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta[69].

76. Tādēļ uzskatu, ka izskatāmajā lietā kompetentā tiesa ir tās vietas tiesa, kur tirdzniecības aģents sniedzis lielāko daļu savu pakalpojumu. Šāds vērtējums, pamatojoties uz faktiem, jāsagatavo iesniedzējtiesai, bet Tiesai jānosaka kritēriji, kas iesniedzējtiesai jāņem vērā saistībā ar šo vērtējumu. Ja šo vietu nevar noteikt, Tiesai pakārtoti jāsniedz citi kritēriji, kurus iesniedzējtiesa var izmantot, lai noteiktu kompetento tiesu, un kuriem jāatbilst prasībām, ko nosaka principi par paredzamību un visciešāko sasaisti starp līgumu un kompetento tiesu.

77. Tādēļ šajā lietā, pirmkārt, jānosaka kritēriji, kas izmantojami, lai noteiktu vietu, kas bijusi galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta.

66 — Skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Rehder*, 38. punkts (autores izcēlums). Kā piemērs jāņem vērā tas, ka lietā *Color Drack* — protams, saistībā ar jurisdikcijas noteikšanu preču piegādes jomā saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmo ievilkumu — Tiesa jau ir atzinusi, ka visciešākā sasaistes saikne starp līgumu un kompetento tiesu *parasti* tiek konstatēta galvenajā piegādes vietā (skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Color Drack*, 40. punkts, autores izcēlums). Tādējādi, lietojot formulējumu "parasti", Tiesa ir vēlējusies uzsvērt, ka var būt arī citas vietas, kas garantē visciešāko sasaistes saikni starp līgumu un kompetento tiesu.

67 — Attiecībā uz mutiski noslēgto līgumu skat. šo secinājumu 12. un 32. punktu.

68 — Attiecībā uz dalībvalstīm, kurās tirdzniecības pārstāvis sniedza tirdzniecības pārstāvja pakalpojumus, skat. šo secinājumu 13. punktu.

69 — Doktrīnā skat., piemēram, Takahashi, K., Jurisdiction in matters relating to contract: Article 5(1) of the Brussels Convention and Regulation, no: *European Law Review*, Nr. 5/2002, 539. lpp.; skat. iepriekš 42. zemsvītras piezīmē minēto Fach Gómez, K., 211. lpp.; Rauscher, T. (red.), *Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar*, 2. izdevums, Minhene: Sellier. European Law Publishers, 2006, 183. lpp., 55. punkts; Gaudemet-Tallon, H., Cour de justice des Communautés européennes… [Commentaire de l'arrêt Leathertex], no: *Revue critique de droit international privé*, 1999. gada 5. oktobris, Nr. 1/2000, 88. lpp.

78. Manuprāt, nosakot jurisdikciju saistībā ar pārstāvības līgumu, noteicošie kritēriji būs šādi: tirdzniecības pārstāvja personīgais ieguldījums vai centieni, dažādiem pakalpojumiem vajadzīgais laiks, ar dažādiem klientiem veidoto tirdzniecības attiecību ilgums, izmaksas, kas tirdzniecības pārstāvim radušās saistībā ar starpniecības pakalpojumu sniegšanu pilnvarotājam, vieta, no kuras tirdzniecības pārstāvis ir organizējis savu darbību, kā arī tirdzniecības pārstāvja gūtais apgrozījums. Konkrētāk, iesniedzējtiesai būs jākonstatē, kurā vietā tirdzniecības pārstāvis sniedzis konkrētos pakalpojumus, piemēram, nodibinājis sakarus ar potenciālajiem pircējiem, nosūtījis dokumentus, braucis pie klientiem, risinājis sarunas, gatavojis līguma tekstu, ja tas noslēgts rakstiski, noslēdzis līgumu, pieņēmis iespējamās sūdzības. Iesniedzējtiesai būs jāņem vērā arī tas, ka tirdzniecības pārstāvja saistības var būt ļoti dažādas, turklāt viņš var dažādi darboties kā starpnieks: izmantojot saziņu pa pastu, tālruni, faksu, elektronisko pastu vai citiem mūsdienu komunikācijas līdzekļiem, kā arī personiski, proti, savā vai klienta juridiskajā adresē vai citur. Turklāt iesniedzējtiesai būs jāņem vērā, ka pārstāvības līgums paredz pastāvīgas līgumattiecības[70]; tādējādi runa nav par starpniecības pakalpojumiem vai tikai par līgumu, kas noslēgts starp pilnvarotāju un klientu, jo, tieši pretēji, tie ir starpniecības pakalpojumi vai vairāki līgumi, kas noslēgti starp pilnvarotāju un klientiem. Tādēļ iesniedzējtiesai būs jāņem vērā vieta, kur tirdzniecības pārstāvis sniedzis savus pakalpojumus ilgākā laika periodā.

79. Attiecībā uz apgrozījumu kā kritēriju jurisdikcijas noteikšanā jāpiebilst, ka iesniedzējtiesai būs jāņem vērā, ka apgrozījums pilnīgi noteikti ir rādītājs saistībā ar vietu, kur tirdzniecības pārstāvis sniedzis savus pakalpojumus, tomēr šis faktors jāņem vērā saistībā ar citiem kritērijiem. Apgrozījumu nedrīkst izmantot kā vienīgo un noteicošo kritēriju jurisdikcijas noteikšanā, kas tādējādi dominētu pār citiem kritērijiem. Apgrozījuma summa patiešām ir ļoti neparedzama, jo tā var strauji mainīties atkarībā no līgumiem, kas noslēgti starp pilnvarotāju un klientu. Ja iesniedzējtiesa, piemēram, konstatētu, ka tirdzniecības pārstāvis lielāko daļu pakalpojumu sniedzis savā darba vietā vienā dalībvalstī, bet lielākais apgrozījums sasniegts citā dalībvalstī, tad apgrozījuma summu nevarētu uzskatīt par noteicošo kritēriju, izvēloties kompetento tiesu dalībvalstī, kur sasniegts vislielākais apgrozījums. Iesniedzējtiesai jāņem vērā visi kritēriji un atbilstoši šādam

70 — Skat. šo secinājumu 31. zemsvītras piezīmi. Attiecībā uz pārstāvības līguma termiņu skat., piemēram, Itālijas doktrīnā Comba, D., Samarotto, P., *Il contrato internazionale di agenzia*, Milāna: Il Sole 24 Ore, 1999; Slovēnijas doktrīnā Zabel, B., v Juhart, M., Plavšak, N. (red.), *Obligacijski zakonik (posebni del) s komentarjem*, Ļubļana: GV založba, 2004, ievada komentārs nodaļā par pārstāvības līgumu, 421. lpp.; Spānijas doktrīnā skat. iepriekš 42. zemsvītras piezīmē minēto Fach Gómez, K., 206. lpp.

vispārējam vērtējumam jānosaka vieta, kas bijusi galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta.

80. Ņemot vērā apsvērumus, kas izklāstīti šo secinājumu 69.–79. punktā, uzskatu, ka uz 1.b) jautājumu jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums jāinterpretē tādējādi, ka attiecībā uz jurisdikcijas noteikšanu prāvās, kuras izriet no līguma par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs, piemēram, pārstāvības līguma šajā lietā, pakalpojumu sniegšanas vietu šī panta izpratnē nosaka pēc tās vietas, kas bijusi galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta. Šis vērtējums jāveic valsts tiesai.

4) Jurisdikcijas noteikšana, ja galveno pakalpojumu sniegšanas vietu konstatēt nav iespējams (1.c) jautājums)

81. Uzdodot 1.c) jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, kā noteikt kompetento tiesu, ja pakalpojumu sniegšanas galveno vietu nevar noteikt. Saistībā ar šo jautājumu iesniedzējtiesa prasa, vai šajā gadījumā prasību attiecībā uz visām no līguma izrietošajām tiesībām pēc prasītāja izvēles var iesniegt jebkurā pakalpojumu sniegšanas vietā Kopienas teritorijā.

82. Lai arī iesniedzējtiesa jau ir izteikusi savu viedokli par jautājumu, kur atrodas tirdzniecības pārstāvja pakalpojumu sniegšanas galvenā vieta[71], uzskatu, ka uz šo jautājumu tik un tā ir jāatbild. Protams, nav pilnīgi izslēgts, ka iesniedzējtiesa nonāks pie cita risinājuma, piemērojot Tiesas noteiktos kritērijus. Tādēļ Tiesai jāsniedz iesniedzējtiesai visa informācija par Kopienu tiesību interpretāciju, kas šajā lietā var būt lietderīga sprieduma pieņemšanai pēc būtības.

83. Ja kompetento tiesu nevar noteikt, pamatojoties uz vietu, kas bijusi galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta, tad iespējami vairāki risinājumi, lai šajā lietā noteiktu jurisdikciju.

71 — Skat. šo secinājumu 13. un 19. punktu.

84. Pirmā iespēja ir izmantot risinājumu, ko ierosinājusi iesniedzējtiesa un atbilstoši kuram attiecībā uz visām prasībām jurisdikcija ir tai tiesai, ko prasītājs izvēlas jebkurā dalībvalstī, kurā sniegta daļa pakalpojumu. Šāds risinājums, protams, nozīmētu, ka šajā lietā tiek izmantota atsauce uz lietu *Rehder* un tādējādi judikatūras loģisku turpinājums, tomēr, manuprāt, tas nav piemērots vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, šāds risinājums neatbilst paredzamības mērķim, jo pieļauj, ka var būt (pārmērīgi) daudz vietu, kurās var celt prasību[72]. Otrkārt, šāds risinājums nozīmē pārmērīgi lielu atbalstu prasītājai, kurai ir iespēja izvēlēties vietu, kur celt prasību, tādējādi radot labvēlīgākas tiesas izvēles risku (*forum shopping*)[73]. Treškārt, Tiesas risinājums lietā *Rehder* bija saistīts ar konkrētiem faktiem, proti, gaisa pārvadājuma pakalpojumiem no vienas dalībvalsts uz otru. Lietā *Rehder* šī *forum shopping* riska nebija, jo prasītājas rīcībā bija tikai divas vietas, kur celt prasību, savukārt šajā lietā ir vairāk šādu vietu.

85. Otrs iespējamais risinājums paredz, ka jurisdikcija ir tiesām visās dalībvalstīs, kurās sniegta daļa pakalpojumu, bet tas attiecas vienīgi uz šajā konkrētajā dalībvalstī sniegto pakalpojumu daļu[74]. Šāds risinājums pirmajā mirklī var šķist dogmatiski piemērots, bet tajā pašā laikā tas tiek apstrīdēts, jo pārāk sīki sadala jurisdikciju un nesamērīgi apgrūtina uzdevumu prasītājai, kurai šajā gadījumā jāierosina ļoti daudz prasību dažādās dalībvalstīs. Turklāt šāds risinājums nozīmē iespējamu nolēmumu konfliktu par vienām un tām pašām līgumattiecībām[75].

86. Trešais iespējamais risinājums attiecībā uz jurisdikcijas noteikšanu paredz, pamatojoties uz 5. panta 1. punkta c) apakšpunktu, piemērot šī paša punkta a) apakšpunktu[76]. Tomēr uzskatu, ka arī šis risinājums nav pie-

72 — Skat., piemēram, iepriekš 60. zemsvītras piezīmē minēto Kropholler, J., 141. lpp., 42. punkts; iepriekš 69. zemsvītras piezīmē minēto Rauscher, T., 183. lpp., 55. punkts.

73 — Attiecībā uz *forum shopping* risku šādā gadījumā skat. doktrīnā Leible, S., Zuständiges Gericht für Entschädigungsansprüche von Flugpassagieren, no: *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, Nr. 16/2009, 573. lpp. Attiecībā uz pārāk lielām prasītājas priekšrocībām skat. iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto Mankowski, P., 148. lpp., 121. punkts.

74 — Šis risinājums doktrīnā reizēm tiek saukts par "mozaīkas teoriju" vai "mozaīkas risinājumu". Skat., piemēram, iepriekš 69. zemsvītras piezīmē minēto Rauscher, 183. lpp., 55. punkts, un iepriekš 60. zemsvītras piezīmē minēto Kropholler, J., 141. lpp., 42. punkts.

75 — Skat. iepriekš 69. zemsvītras piezīmē minēto Rauscher, T., 183. lpp., 55. punkts.

76 — Šāds risinājums aizstāvēts doktrīnā; skat., piemēram, iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto Gaudemet-Tallon, H., 159. lpp., 199. punkts. Iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais Mankowski, P., 147. un 148. lpp., 120. un 121. punkts, šo risinājumu uzskata tikai par vienu no daudzajiem risinājumiem, bet to noraida. Jāatzīmē, ka jurisdikciju, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu, ir paredzēts noteikt trijos posmos. Tiesai, kurā ierosināta prāva, vispirms jānosaka līgumsaistība, uz ko attiecas strīds starp līgumslēdzējām pusēm. Pēc tam, pamatojoties uz savas valsts tiesību normām par normu kolīziju, tiesai jānosaka materiālās tiesības, kas piemērojamas pušu līgumattiecībām (*lex causae*). Visbeidzot, tiesai saskaņā ar šīm tiesībām jānosaka strīdīgās līgumsaistības izpildes vieta. Skat. 1976. gada 6. oktobra spriedumu lietā 14/76 *De Bloos* (*Recueil*, 1497. lpp., 13. punkts) un 1976. gada 6. oktobra spriedumu lietā 12/76 *Industrie Tessili Italiana Como* (*Recueil*, 1473. lpp., 13. punkts). Skat. arī manus secinājumus, kas sniegti 2009. gada 27. janvārī lietā C-533/07 *Falco Privatstiftung* un *Rabitsch* (Krājums, I-3327. lpp., 81. punkts).

mērots. Šī punkta a) apakšpunkts faktiski ir piemērojams vienīgi tiem līgumiem, kuri nav preču pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas līgumi[77], vai tad, ja līgumsaistību izpildes vieta neatrodas kādā no dalībvalstīm[78] (izņemot Dānijas Karalisti, kurai joprojām tiek piemērota Briseles konvencija[79]). Ja runa ir par pakalpojumu sniegšanas līgumu, kāds nepārprotami ir pārstāvības līgums[80], tad jurisdikcija jānosaka atbilstoši 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrajam ievilkumam, nevis šī punkta a) apakšpunktam.

87. Ceturtā iespēja attiecībā uz jurisdikcijas noteikšanu, ja to nevar noteikt atbilstoši pakalpojumu sniegšanas galvenajai vietai, paredz pilnībā atteikties no šīs noteikšanas, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktu, un noteikt to, pamatojoties uz šīs regulas 2. pantu saskaņā ar spriedumu lietā *Besix*[81]. Lietā *Besix* attiecībā uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu Tiesa nolēma, ka jurisdikcija saskaņā ar minēto pantu nav nosakāma, ja nav iespējams konstatēt saistības izpildes vietu, jo šī saistība, kurai nebija nekādu ģeogrāfisku ierobežojumu, paredzēja atturēšanos no kādas darbības un tāpēc bija iespējams noteikt vairākas šīs saistības izpildes vietas[82]. Šādā gadījumā jurisdikcija ir nosakāma saskaņā ar minētās konvencijas 2. panta pirmo daļu. Tomēr, manuprāt, iespēja noteikt jurisdikciju atbilstoši nolēmumam lietā *Besix*, un, attiecīgi, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 2. pantu, nav piemērots risinājums šajā lietā.

88. Visupirms, nosakot jurisdikciju atbilstoši spriedumam lietā *Besix*, to nevar noteikt saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu attiecībā uz vairākiem pārstāvības līgumiem,

77 — Piemērs līgumam, kas nav preču pārdošanas līgums un saistībā ar kuru jurisdikciju nosaka, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu, ir līgums, ar kuru intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieks ir nodevis par atlīdzību šīs tiesības lietošanā savam līgumpartnerim (skat. iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Falco*, 58. punkts). Skat. doktrīnā iepriekš 42. zemsvītras piezīmē minēto Berlioz, P., 85.–95. punkts. Iepriekš 69. zemsvītras piezīmē minētais Takahashi, K., 534. lpp., apstiprina, ka, piemēram, maiņas līgumu gadījumā jurisdikciju nosaka, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

78 — Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktā izteikts pieņēmums, ka (preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas) saistību izpildes vieta atrodas vienā dalībvalstī. *A contrario*, ja šī izpildes vieta neatrodas vienā dalībvalstī, tad tiek piemērots 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts. Doktrīnā skat., piemēram, Micklitz, H.-W., Rott, P., Vergemeinschaftung des EuGVÜ in der Verordnung (EG) Nr. 44/2001, no: *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, Nr. 11/2001, 329. lpp., un iepriekš 69. zemsvītras piezīmē minēto Takahashi, K., 540. lpp.

79 — Regulas Nr. 44/2001 preambulas 21. apsvērumā norādīts — kā noteikts 1. un 2. pantā Protokolā par Dānijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam, Dānija nepiedalās šīs regulas pieņemšanā un tāpēc Dānijai tā nav saistoša un nav jāpiemēro. Regulas Nr. 44/2001 preambulas 22. apsvērumā norādīts, ka attiecībās starp Dāniju un dalībvalstīm, kurām ir saistoša šī regula, turpina piemērot Briseles konvenciju. Regulas Nr. 44/2001 1. panta 3. punktā noteikts, ka šajā regulā apzīmējums "dalībvalsts" nozīmē dalībvalstis, izņemot Dāniju.

80 — Skat. šo secinājumu 59. punktu.

81 — Skat. iepriekš 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Besix*.

82 — Skat. iepriekš 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Besix*, 55. punkts.

saskaņā ar kuriem pakalpojumus sniedz vairākās dalībvalstīs. Tas būtu pretrunā 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta mērķim, kas šajā regulā tika iekļauts tāpēc, ka divām līgumu kategorijām — preču pārdošanas līgumam un pakalpojumu sniegšanas līgumam — attiecīgās saistības izpildes vietu paredzēts noteikt autonomi[83], turklāt vispārējā veidā tas būtu pretrunā īpašajai jurisdikcijai lietās, kas saistītas ar līgumattiecībām[84].

saskaņā ar šī panta c) apakšpunktu, pamatojoties uz šī paša panta a) apakšpunktu[86]. Tikai tad, ja jurisdikciju nebūtu iespējams noteikt saistībā ar šī panta a) apakšpunktu, to varētu noteikt, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 2. pantu. Nosakot jurisdikciju, pamatojoties uz 2. pantu, mēs izvairītos no šī starpposma un pilnībā neņemtu vērā Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta c) apakšpunktu, tādējādi ignorējot šī panta sistēmu.

89. Turklāt sprieduma lietā *Besix* piemērošana šajā lietā būtu pretrunā Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta sistēmai. Pat pieņemot, ka šī panta b) apakšpunkts nav piemērojams, ja nevar noteikt raksturīgo saistību izpildes vietu[85], jurisdikciju noteiktu

90. Visbeidzot jāņem vērā, ka līgumsaistību raksturs šajā lietā nav salīdzināms ar lietā *Besix* paredzētajām līgumsaistībām. Lietā *Besix* fakti attiecās uz tādu līgumu, kura priekšmets bija ģeogrāfiski neierobežotas saistības atturēties no kādas darbības[87]. Tādējādi šis līgums nebija pakalpojumu sniegšanas līgums, kāds savukārt ir izskatāmais

83 — Attiecībā uz šo Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta mērķi skat., piemēram, manus secinājumus, kas sniegti 2009. gada 27. janvārī lietā C-533/07 *Falco Privatstiftung* un *Rabitsch* (Krājums, I-3327. lpp., 85. punkts).

84 — Skat. doktrīnā, piemēram, iepriekš 60. zemsvītras piezīmē minēto Kropholler, J., 141. lpp., 42. punkts, kur autors iebilst pret iespēju, ka saistībā ar līgumiem par preču pārdošanu un pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs tiktu izslēgta jurisdikcijas noteikšana, pamatojoties uz īpašiem noteikumiem lietās, kas attiecas uz līgumattiecībām, un tādējādi — pamatojoties uz 5. panta 1. punktu.

85 — Kā jau precizēju šo secinājumu 86. punktā, uzskatu, ka tas nav iespējams un jurisdikcija jānosaka saistībā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktu, pat ja nevar noteikt galveno pakalpojumu sniegšanas vietu.

86 — Iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minētais Mankowski, P., 148. lpp., 121. punkts, kritizē arī to, ka šajā risinājumā nav ņemta vērā Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta struktūra.

87 — Skat. iepriekš 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Besix*, 7. un 8. punkts. No sprieduma 7. un 8. punktā izklāstītajiem faktiem izriet, ka līgumslēdzējas puses ir noslēgušas līgumu, ar kuru tās uzņemas saistības iesniegt kopēju piedāvājumu saistībā ar publisko iepirkumu un sadarboties tikai viena ar otru, nepiesaistot iespējamos partnerus.

līgums. Ja lietu *Besix* izskatītu pēc Regulas Nr. 44/2001 stāšanās spēkā, līgums par saistībām atturēties no kādas darbības netiktu noteikts par pakalpojumu sniegšanas līgumu Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā ievilkuma izpratnē[88], bet jurisdikciju, tieši pretēji, noteiktu, pamatojoties uz šī panta a) apakšpunktu, kas ir līdzvērtīgs Briseles konvencijas 5. panta 1. punktam, kas interpretēts lietā *Besix*. Tādēļ uzskatu, ka lietā *Besix* pieņemto nolēmumu nevajadzētu piemērot patlaban izskatāmajā lietā.

92. Pirmkārt, šāds risinājums atbilst gan paredzamības mērķim, gan mērķim, kas paredz ciešu sasaisti starp līgumu un kompetento tiesu. Šis risinājums ir paredzams, jo kompetentās tiesas atrašanās vieta, un līdz ar to arī tiesa pēc tirdzniecības pārstāvja juridiskās adreses, ir skaidra, turklāt šī tiesa izskata visas prasības, kas izriet no viena un tā paša pārstāvības līguma. Turklāt būtu izpildīts nosacījums, kas paredz ciešu sasaisti, jo parasti tirdzniecības pārstāvja juridiskajā adresē būs pieejami arī dokumentārie pierādījumi.

91. Piektais iespējamais risinājums, ja pakalpojumu sniegšanas galveno vietu nevar noteikt, paredz jurisdikcijas noteikšanu tirdzniecības pārstāvja — tādējādi tās līgumslēdzējas puses, kurai jānodrošina līguma raksturīgā izpilde — juridiskajā adresē. Šāds risinājums, manuprāt, ir vispiemērotākais vairāku iemeslu dēļ.

93. Otrkārt, šis risinājums ir piemērots, jo jurisdikcija joprojām tiks noteikta saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu. Jāatzīst, ka šāds risinājums, protams, daļēji atšķiras no Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā ievilkuma noteikumiem un mērķa, kam atbilstoši jurisdikciju nosaka atkarībā no vietas, kurā saskaņā ar līgumu pakalpojumu sniedza vai kurā tie būtu bijis jāsniedz. Šajā gadījumā runa ir par vietu, kur pakalpojumi *patiešām* tika sniegti, kas nozīmē, ka šajā pantā jurisdikcijas noteikšanai piemēro kritēriju, ko nosaka faktiskie apstākļi[89]. Tādējādi ieteiktais risinājums nozīmē,

88 — Kā norādīju šo secinājumu 59. punktā, no sprieduma lietā *Falco* izriet, ka jēdziens "pakalpojumu sniegšana" katrā ziņā nozīmē "vismaz to, ka puse, kas sniedz šos pakalpojumus, veic konkrētu darbību, *saņemot par to atlīdzību*" (skat. iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Falco*, 29. punkts, autores izcēlums). Ja persona, kas ir uzņēmusies saistības atturēties no kādas darbības, tomēr neveic nekādu darbību, tad līgumu par saistībām atturēties no kādas darbības, manuprāt, nevar uzskatīt par pakalpojumu sniegšanas līgumu Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā ievilkuma izpratnē. Attiecībā uz jēdziena "pakalpojumu sniegšana" definīciju skat. arī manus secinājumus, kas sniegti 2009. gada 27. janvārī lietā C-533/07 *Falco Privatstiftung* un *Rabitsch* (Krājums, I-3327. lpp., 57. punkts un tajā minētā doktrīna).

89 — Doktrīnā skat., piemēram, iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto Mankowski, P., 134. lpp., 96. punkts. Skat. arī Micklitz, H.-W., Rott, P., Vergemeinschaftung des EuGVÜ in der Verordnung (EG) Nr. 44/2001, no: *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, Nr. 11/2001, 328. lpp.

ka patiesībā faktiskie kritēriji tiks aizstāti ar abstraktiem kritērijiem. Tomēr risinājums, kura pamatā ir abstrakti kritēriji, ir izmantojams vienīgi pakārtoti, ja pakalpojumu sniegšanas galveno vietu nevar noteikt[90]. Tādēļ uzskatu, ka jebkurā gadījumā šis risinājums ir vispiemērotākais.

94. Manuprāt, uz iesniedzējtiesas 1.c) jautājumu jāatbild tādējādi, ka gadījumā, ja galveno pakalpojumu sniegšanas vietu nevar noteikt, tad saistībā ar pārstāvības līgumu par pakalpojumu sniegšanas vietu jāuzskata tirdzniecības pārstāvja juridiskā adrese.

D — *Otrais prejudiciālais jautājums*

95. Uzdodot otro prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa — pieņemot, ka uz 1.a) jautājumu sniegta noliedzoša atbilde — būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir piemērojams līgumiem par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs, piemēram, pārstāvības līgumam šajā lietā.

96. Iesniedzējtiesas otrais prejudiciālais jautājums ir uzdots vienīgi pakārtoti, ja uz 1.a) jautājumu sniegta noliedzoša atbilde, proti, ja 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums jāinterpretē tādējādi, ka tas *nav* piemērojams pakalpojumu sniegšanas līgumiem, piemēram, pārstāvības līgumam šajā lietā, atbilstoši kuram pakalpojumi tiek sniegti vairākās dalībvalstīs.

97. Tādējādi, kā izriet no šo secinājuma 67. punkta, manuprāt, uz 1.a) prejudiciālo jautājumu jāatbild apstiprinoši, un tādēļ nav nepieciešams atbildēt uz otro prejudiciālo jautājumu, kas uzdots tikai pakārtoti.

90 — No šāda viedokļa šis risinājums ir piemērotāks nekā Vācijas valdības ierosinātais risinājums, jo pārstāvības līguma gadījumā noteikti jāizmanto atspēkojams pieņēmums, ka vieta, kurā sniegti pakalpojumi atbilstoši līgumam un pēc kuras nosaka kompetento tiesu, ir tā vieta, kurā atrodas tirdzniecības pārstāvja "galvenais birojs" (skat. šo secinājumu 34. punktu). Vācijas valdības ierosinātā risinājuma pamatā ir abstrakts kritērijs, turklāt tajā materiāltiesisko kritēriju ņem vērā tikai pakārtoti, ja pieņēmums tiek apstrīdēts. Turklāt saistībā ar Vācijas valdības ierosināto risinājumu prasītājai ir pierādīšanas risks, ja pieņēmums tiek apstrīdēts.

E — *Secinājums*

98. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uzskatu, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums ir piemērojams pārstāvības līgumiem, ja tirdzniecības pārstāvis sniedz pakalpojumus vairākās dalībvalstīs, turklāt šis pants jāinterpretē tādējādi, ka jurisdikciju nosaka, pamatojoties uz vietu, kas bijusi galvenā pakalpojumu sniegšanas vieta. Tā kā vērtējuma pamatā jāizmanto fakti, tas jāveic valsts tiesai. Uzskatu, ka gadījumā, ja galveno pakalpojumu sniegšanas vietu nevar noteikt, tad saistībā ar pārstāvības līgumu par pakalpojumu sniegšanas vietu jāuzskata tirdzniecības pārstāvja juridiskā adrese.

## VII — Secinājumi

99. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Oberlandesgericht Wien* prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums ir piemērojams pakalpojumu sniegšanas līgumiem, piemēram, pārstāvības līgumam šajā lietā, atbilstoši kuram pakalpojumi tiek sniegti vairākās dalībvalstīs;

2) Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums jāinterpretē tādējādi, ka attiecībā uz jurisdikcijas noteikšanu prāvās, kas izriet no līguma

par pakalpojumu sniegšanu vairākās dalībvalstīs, piemēram, pārstāvības līguma šajā lietā, pakalpojumu sniegšanas vietu šī panta izpratnē nosaka pēc galvenās pakalpojumu sniegšanas vietas. Šis vērtējums jāveic valsts tiesai;

3) ja pakalpojumu sniegšanas galveno vietu nevar noteikt, tad saistībā ar tādu pārstāvības līgumu, kā, piemēram, šajā lietā, par pakalpojumu sniegšanas vietu uzskata tirdzniecības pārstāvja juridisko adresi.